3. Vývoj zemědělství a lesnictví v Plzeňském kraji

3.1. Zemědělství

Plzeňský kraj je jedním z krajů ČR, kde má zemědělství a lesnictví významné postavení. Vyšší podíl na hrubé přidané hodnotě má pouze kraj Jihočeský, Pardubický, Královéhradecký a Vysočina. Podíl tohoto odvětví na celkové hrubé přidané hodnotě se v Plzeňském kraji s hodnotou 3,9% pohybuje nad republikovým průměrem (2,4%).

Zaměstnanost v tomto odvětví se neustále snižuje. Svědčí o tom hodnoty porovnání podílu zaměstnaných v zemědělství, myslivosti a lesnictví na celkovém počtu zaměstnaných v kraji. Podle výsledků výběrového šetření pracovních sil byla v roce 2000 hodnota tohoto podílu v kraji 6,8%, zatímco v roce 2007 klesla na 5,2% a v roce 2008 dosáhla dokonce 4,8%. Podrobnější údaje o pracovnících a zaměstnanosti v tomto odvětví zachycuje Strukturální šetření v zemědělství 2007, z jehož výsledků v dalším hodnocení vycházíme.

Tab. 3.1.1 Počty hospodařících subjektů a obhospodařovaná půda v krajích ČR v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Subjekty (podniky)				Obhospodařovaná zemědělská půda		z toho orná půda	
	celkem	podíl kraje na úhrnu ČR (%)	z celku vlastnictví (%)		celkem (ha)	podíl kraje na úhrnu ČR (%)	celkem (ha)	podíl kraje na úhrnu ČR (%)
			fyzické osoby	právnické osoby				
Česká republika	**39 396**	**100,0**	**92,5**	**7,5**	**3 518 073**	**100,0**	**2 567 311**	**100,0**
v tom kraje:								
Hl. město Praha	308	0,8	82,5	17,5	30 281	0,9	18 261	0,7
Středočeský	4 455	11,3	91,1	8,9	547 398	15,6	480 914	18,7
Jihočeský	4 025	10,2	90,9	9,1	422 650	12,0	261 094	10,2
Plzeňský	**2 214**	**5,6**	**91,4**	**8,6**	**313 195**	**8,9**	**206 952**	**8,1**
Karlovarský	507	1,3	85,4	14,6	99 544	2,8	40 610	1,6
Ústecký	1 837	4,7	91,1	8,9	209 576	6,0	150 267	5,9
Liberecký	1 472	3,7	92,9	7,1	91 129	2,6	37 750	1,5
Královéhradecký	2 434	6,2	91,8	8,2	234 714	6,7	170 210	6,6
Pardubický	2 315	5,9	92,2	7,8	228 925	6,5	177 388	6,9
Vysočina	3 863	9,8	92,4	7,6	373 301	10,6	291 716	11,4
Jihomoravský	8 165	20,7	94,9	5,1	362 937	10,3	325 243	12,7
Olomoucký	1 885	4,8	90,1	9,9	241 154	6,9	180 271	7,0
Zlínský	3 024	7,7	95,1	4,9	149 889	4,3	96 279	3,8
Moravskoslezský	2 892	7,3	94,3	5,7	213 379	6,1	130 355	5,1

Podle výsledků Strukturálního šetření v zemědělství 2007 je patrné, že z celkového počtu zemědělských subjektů v České republice sídlí 5,6% v Plzeňském kraji. Na celkovém krajském podílu se největším počtem podílí okres Klatovy, naopak nejnižším okres Plzeň-město.

Daleko vyšší podíl mají však zemědělské subjekty z Plzeňského kraje na celostátní výměře obhospodařované zemědělské (8,9%) a orné půdy (8,1%). Je třeba si uvědomit, že jde o subjekty se sídlem v kraji, které mohou hospodařit i na půdě ležící mimo kraj, a naproti tomu v kraji mohou mít půdu i podniky sídlící mimo kraj[6]. V dalších částech této kapitoly se zemědělským subjektem v Plzeňském kraji rozumí podnik se sídlem v Plzeňském regionu.

V Plzeňském kraji hospodaří 2 214 subjektů na výměře 313 195 ha zemědělské půdy. Na jeden subjekt v kraji tak připadá 141,46 ha zemědělské půdy, což je vysoce nad republikovým průměrem (89,3 ha/1 podnik).

Z hlediska rozdělení podle právních forem fyzické osoby, které několikanásobně převyšují počet právnických osob, se na výměře obhospodařované zemědělské půdy podílejí téměř třetinou (28,6%). Nejvyšší výměru

[6] Podrobné metodické vysvětlivky jsou součástí publikace ČSÚ 2129-08 **Strukturální výsledky za zemědělství v roce 2007 podle územního členění**, str. 1 – 12.

na 1 subjekt u fyzických osob dosahují okresy Tachov (103,2 ha/podnik) a Plzeň-sever (80,4 ha/podnik), naopak nejmenší výměra je v okrese Plzeň-jih (23,4 ha/podnik).

Právnické osoby, jejichž podíl na celkovém počtu zemědělských subjektů v kraji se pohybuje kolem 9%, obhospodařují 71,4% zemědělské půdy. Průměrná výměra těchto podniků dosahuje hodnoty 1 170,5 ha/podnik. Nejvyšší průměrnou výměru v podrobnějším členění mají v Plzeňském kraji akciové společnosti (1 937,5 ha/podnik), a to zejména v okrese Rokycany.

Z meziokresního srovnání vyplývá, že největší výměru obhospodařované půdy vykazují podniky se sídlem v okrese Klatovy (23,5% z celkové výměry kraje) s členitými plochami zemědělské půdy zejména v podhůří Šumavy. Naopak nejmenší podíl vykazují okresy částečně tvořící zázemí krajského města s průmyslovými zónami, a to Plzeň-město a Rokycany.

Graf 10 Obhospodařovaná zemědělská půda fyzickými a právnickými osobami v okresech Plzeňského kraje k 30. 9. 2007

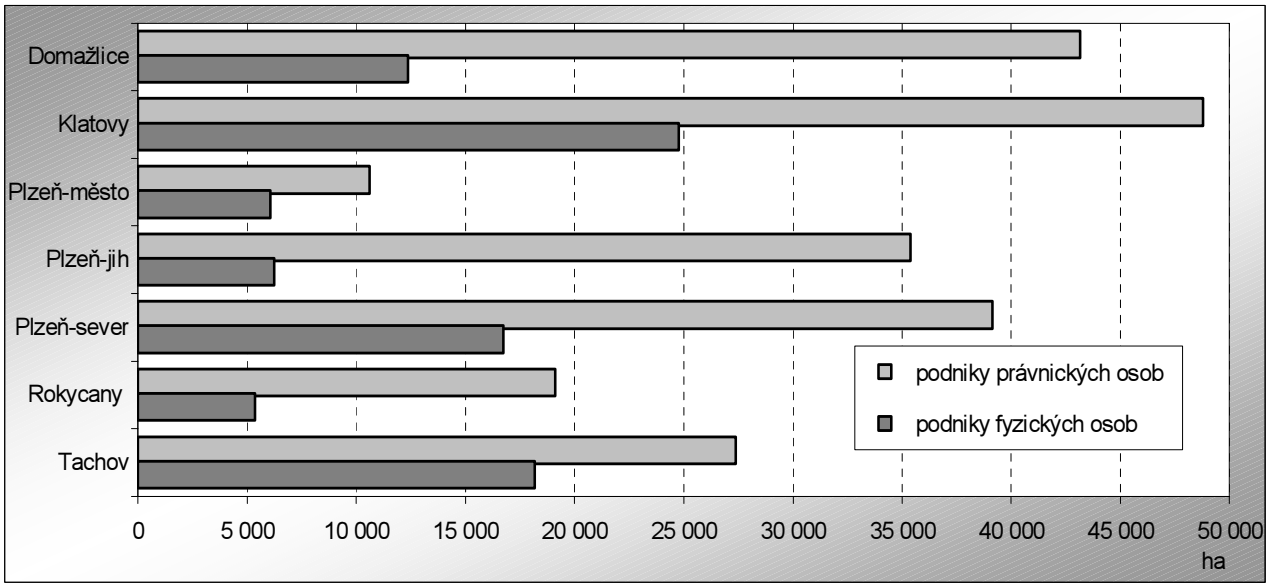

Kartogram 10 Průměrná velikost zemědělských podniků podle právní formy v krajích ČR v roce 2007

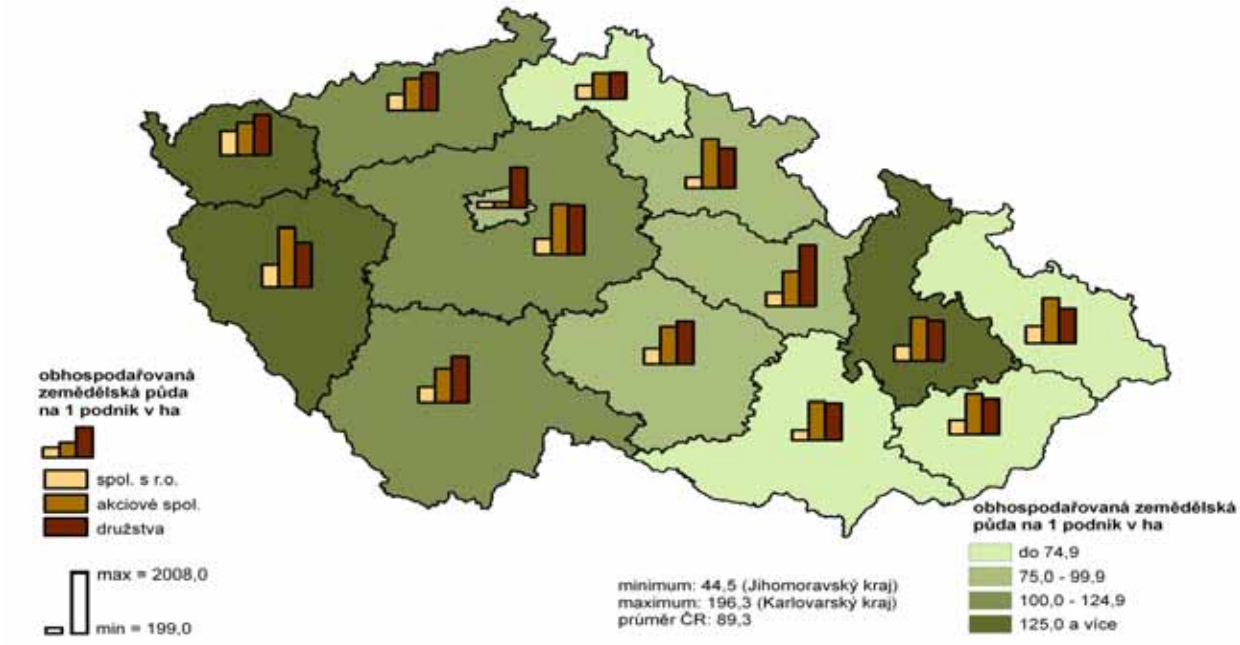

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

Z hlediska právní formy nejvyšší podíl dosahuje zemědělská půda obhospodařovaná akciovými společnostmi (48,5% z celkové výměry podniků právnických osob), zde nejvyšší výměry dosahují okresy Domažlice (26,1%) a Plzeň-sever (25,4%). Společnosti s r.o. se na celkové výměře podniků právnických osob podílejí 33,3% a družstva 17%.

Největší výměru v kraji v meziokresním srovnání vykazují též zemědělské subjekty fyzických osob hospodařících v okrese Klatovy (zejména zemědělští podnikatelé a samostatně hospodařící rolníci).

Tab. 3.1.2 Převažující zaměření hospodařících subjektů v krajích ČR k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Podniky fyzických osob					Podniky právnických osob				
	celkem	v tom zaměření (%)				celkem	v tom zaměření (%)			
		převažující rostlinná výroba	převažující živočišná výroba	rostlinná kombino-vaná se živočišnou	rybolov, chov ryb apod.		převažující rostlinná výroba	převažující živočišná výroba	rostlinná kombino-vaná se živočišnou	rybolov, chov ryb apod.
Česká republika	**35 454**	**41,5**	**29,7**	**28,0**	**0,1**	**2 940**	**32,4**	**23,2**	**43,6**	**0,5**
v tom kraje:										
Hl. město Praha	254	62,2	29,9	6,7	-	54	46,3	29,6	24,1	-
Středočeský	4 055	45,8	23,2	30,5	0,1	398	41,2	17,6	40,5	-
Jihočeský	3 659	24,1	43,2	31,6	0,3	366	16,9	35,5	46,2	1,1
Plzeňský	**2 023**	**26,2**	**37,7**	**34,9**	**0,2**	**191**	**18,3**	**19,9**	**61,3**	**0,5**
Karlovarský	433	15,5	54,7	27,7	0,2	74	32,4	36,5	31,1	-
Ústecký	1 674	56,9	29,0	12,9	0,2	163	53,4	23,9	22,7	-
Liberecký	1 367	27,1	47,9	24,1	0,1	105	20,0	35,2	44,8	-
Královéhradecký	2 235	36,0	38,6	24,8	0,1	199	25,1	29,1	44,2	1,0
Pardubický	2 134	22,8	54,2	22,4	-	181	26,5	26,5	47,0	-
Vysočina	3 568	24,6	22,0	52,2	0,0	294	17,0	16,0	66,0	1,0
Jihomoravský	6 750	76,8	6,9	16,1	-	415	57,3	12,3	29,4	0,2
Olomoucký	1 699	38,6	29,5	31,5	0,1	186	31,2	17,7	51,1	-
Zlínský	2 875	33,9	43,3	21,8	0,0	149	28,2	33,6	38,3	-
Moravskoslezský	2 727	33,6	29,2	36,8	0,1	165	29,7	23,0	44,2	1,8

Z analýzy zaměření hospodařících subjektů se dá usuzovat na převládající orientaci na kombinaci rostlinné a živočišné výroby, s převahou výroby živočišné zejména u podniků fyzických osob.

Tab. 3.1.3 Obhospodařovaná půda fyzickými a právnickými osobami v okresech Plzeňského kraje v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Obhospodařovaná zemědělská půda (ha)							Obhospodařovaná orná půda (ha)		
	celkem	v tom podle druhu vlastnictví				z celku podle vlastnictví půdy (%)		celkem	z toho podle vlastnictví půdy (%)	
		podniky fyzických osob		podniky právnických osob						
		celkem	na 1 podnik	celkem	na 1 podnik	vlastní	najatá od jiných		vlastní	najatá od jiných
Plzeňský kraj	**313 195**	**89 640**	**44,3**	**223 556**	**1 170,5**	**18,4**	**81,6**	**206 952**	**13,6**	**86,4**
v tom okresy:										
Domažlice	55 510	12 342	68,6	43 168	1 349,0	14,1	85,9	39 297	12,4	87,6
Klatovy	73 540	24 760	28,6	48 780	920,4	27,3	72,7	36 757	18,8	81,2
Plzeň-město	16 649	6 059	53,1	10 590	1 323,8	25,6	74,4	12 184	18,9	81,1
Plzeň-jih	41 615	6 234	23,4	35 381	1 263,6	9,5	90,5	30 845	6,9	93,1
Plzeň-sever	55 863	16 719	80,4	39 143	1 449,7	14,9	85,1	46 273	13,4	86,6
Rokycany	24 473	5 355	25,3	19 118	2 124,2	11,0	89,0	18 856	10,4	89,6
Tachov	45 546	18 171	103,2	27 375	805,1	22,8	77,2	22 740	17,0	83,0

Porovnáme-li obhospodařovanou zemědělskou půdu z hlediska vlastnictví, docházíme k závěru, že zemědělské subjekty jak fyzických, tak i právnických osob hospodaří v převážné míře na pronajaté půdě jiných vlastníků. Z celkové výměry zemědělské půdy, na které v Plzeňském kraji hospodaří zemědělské subjekty, činil podíl najaté zemědělské půdy 81,6%, podíl najaté orné půdy dokonce 86,4%. V rámci regionu nejvyšší výměru najaté půdy mají okresy Plzeň-jih a Rokycany. Nejméně využívají cizí půdy podniky v okrese Klatovy. Výměra zemědělské půdy, na které hospodaří podniky fyzických osob, je z 57,7% ve vlastnictví cizích majitelů (průměr ČR 59,2%) a u orné půdy je to 63,5% (průměr ČR 62,8%). U subjektů právnických osob se podíl najaté zemědělské půdy pohybuje kolem 91% (průměr ČR 93,4%), zatímco u orné půdy dosahuje dokonce 93% (průměr ČR 94,7%).

V odvětví zemědělství v České republice pracovalo ve sledovaném období (10/2006 až 9/2007), jak vyplývá ze strukturálního šetření, 243 tis. osob, z toho 192 tis. stálých pravidelných pracovníků (tj. 78,9%). Z celkového počtu stálých pracovníků jich nejvíce zaměstnávaly zemědělské subjekty v Jihomoravském kraji (17,7%), za ním následuje kraj Středočeský (12,3%) a Vysočina (11,9%). Naopak nejmenší počet stálých pravidelných pracovníků zaměstnávaly subjekty v kraji Hlavní město Praha (0,6%) a v Karlovarském kraji (1,2%).

Zemědělské subjekty sídlící v Plzeňském kraji zaměstnávaly k 30. 9. 2007 celkem 11 854 stálých pracovníků v různé velikostní struktuře podniků.

Tab. 3.1.4 Pracovníci v zemědělství podle věku v krajích ČR k 30. 9. 2007[*)]

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Pracovníci v zemědělství (fyzické osoby)					Přepočtený počet osob na plně zaměstnané (AWU)	Obhospodařovaná půda na 1 plně zaměstnaného pracovníka AWU (ha)	
	celkem	v tom podíl (%) osob ve věku						
		do 24 let	25 - 44 let	45 - 64 let	65 a více let		zemědělská	orná
Česká republika	**191 939**	**5,9**	**34,0**	**52,3**	**7,8**	**133 957**	**26,3**	**19,2**
v tom kraje:								
Hl. město Praha	1 223	4,1	35,2	52,2	8,6	941	32,2	19,4
Středočeský	23 633	5,3	34,2	53,2	7,3	18 052	30,3	26,6
Jihočeský	19 169	5,9	33,4	52,9	7,8	13 880	30,5	18,8
Plzeňský	**11 854**	**4,6**	**33,0**	**56,5**	**5,9**	**9 326**	**33,6**	**22,2**
Karlovarský	2 224	7,1	35,2	51,7	6,0	1 691	58,9	24,0
Ústecký	8 008	6,1	35,0	52,4	6,4	5 911	35,5	25,4
Liberecký	5 483	6,7	35,4	48,5	9,4	3 520	25,9	10,7
Královéhradecký	13 005	5,6	33,5	53,0	7,8	9 365	25,1	18,2
Pardubický	13 375	6,1	36,0	51,6	6,3	10 021	22,8	17,7
Vysočina	22 830	6,1	35,1	51,0	7,7	16 181	23,1	18,0
Jihomoravský	33 882	5,9	32,2	51,9	10,0	19 560	18,6	16,6
Olomoucký	12 721	5,9	35,3	54,1	4,8	9 517	25,3	18,9
Zlínský	11 659	6,5	32,9	50,2	10,4	7 297	20,5	13,2
Moravskoslezský	12 870	7,0	34,6	50,5	7,9	8 694	24,5	15,0

[*)] bez sezónních pracovníků

Věková struktura pracovníků v odvětví zemědělství v Plzeňském kraji není zvlášť příznivá, i když ve srovnání s rokem 2005 relativně stabilní. Téměř dvě třetiny pracovníků jsou ve věkové kategorii 45 až 64 let (56,5%), tedy v produktivním věku. Necelých 6% tvoří kategorie pracovníků, kteří překročili věk 65 let. V kategorii 25 až 44 let pracuje téměř třetina (33%) pracovníků, zastoupení mladých ve věku do 24 let dosahuje podílu 4,6%. V porovnání s výsledky strukturálního šetření 2005 došlo k mírným změnám v kategoriích 25 až 44 let (pokles o 1,2 procentního bodu) a 65 let a více (nárůst o 1,3 procentního bodu). Kategorie mladých pracovníků do 24 let klesla o 0,2 procentní body.

Tab. 3.1.5 Pracovníci v zemědělství podle věku v okresech Plzeňského kraje k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Pracovníci v zemědělství (fyzické osoby)					Přepočtený počet osob na plně zaměstnané (AWU)	Obhospodařovaná půda na 1 plně zaměstnaného pracovníka AWU (ha)	
	celkem	v tom podíl osob (%) ve věku						
		do 24 let	25 - 44 let	45 - 64 let	65 a více let		zemědělská	orná
Plzeňský kraj	**11 854**	**4,6**	**33,0**	**56,5**	**5,9**	**9 326**	**33,6**	**22,2**
v tom okresy:								
Domažlice	2 002	4,6	33,7	58,7	2,9	1 695	32,7	23,2
Klatovy	3 402	3,9	33,0	55,0	8,0	2 577	28,5	14,3
Plzeň-město	566	4,1	32,2	58,5	5,3	442	37,7	27,6
Plzeň-jih	1 738	4,7	34,3	55,8	5,2	1 345	30,9	22,9
Plzeň-sever	1 930	4,2	32,7	59,1	3,9	1 657	33,7	27,9
Rokycany	1 107	6,5	32,3	53,0	8,1	781	31,3	24,1
Tachov	1 109	5,3	31,2	56,4	7,1	829	54,9	27,4

Věková struktura pracovníků v jednotlivých okresech se v podstatě neliší od věkového zastoupení pracovníků v zemědělství Plzeňského kraje. Ve všech okresech je nejpočetněji zastoupena kategorie 45 až 64 let. Nejvyšší podíl pracovníků nad 65 let se projevuje v okresech Klatovy a Rokycany (cca 8%), naopak nejnižší v okrese Domažlice (2,9%). Nejméně mladých lidí do 24 let pracuje v okrese Klatovy (3,9%), naopak nejvíce v okrese Rokycany (6,5%).

Počet odpracovaných hodin v období od října 2006 do září 2007 byl podkladem pro přepočet pravidelných stálých pracovníků na plně zaměstnané (1 800 hodin za rok).

Přepočtený počet osob na plně zaměstnané činil v Plzeňském kraji 9 326 osob, ve srovnání s výsledky strukturálního šetření 2005 to znamená pokles o 10%. Tento klesající trend se projevuje u všech okresů s výjimkou Plzně-města. Nejvyšší pokles vykazují okresy Domažlice (o 16,1%) a Plzeň-jih (o 17,1%).

Z hlediska struktury pracovníků podle počtu odpracovaných hodin v Plzeňském kraji na plný úvazek pracovalo v zemědělských podnicích 57,7% pracovníků, což je výrazně nad republikovým průměrem. Méně pracovníků (12,6%) než je celostátní průměr (21,3%) odpracovalo v regionu do 449 hodin. V rámci kraje podíl pracovníků s počtem odpracovaných hodin do 449 byl nejvyšší v okrese Rokycany (20,7%). Na plný úvazek v zemědělství pracovalo nejvíce osob v okresech Plzeň-sever (68%) a Plzeň-město (67%).

Kartogram 11 Obhospodařovaná plocha orné půdy na 1 pracovníka v zemědělství (AWU) a podíl najaté orné půdy v krajích ČR v roce 2007

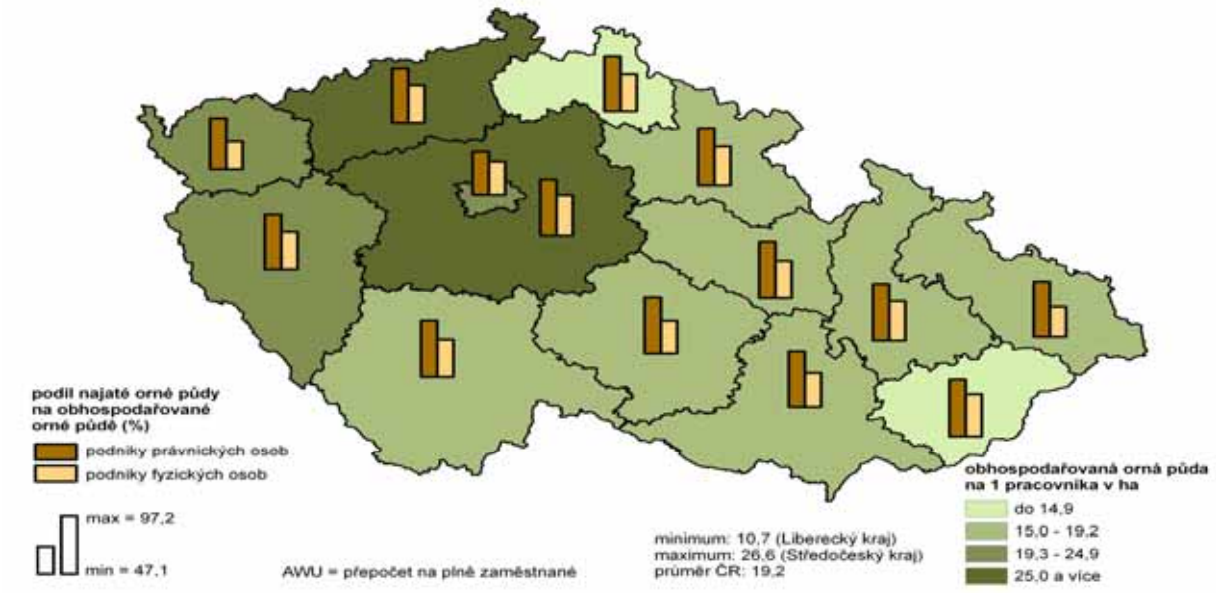

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

V přepočtu obhospodařované zemědělské půdy a následně i orné na 1 plně zaměstnaného pracovníka v zemědělství připadá na 1 pracovníka v zemědělství v kraji 33,6 ha zemědělské půdy a 22,2 ha orné. Hodnota obou těchto relativních ukazatelů je značně nad republikovým průměrem. Hodnotu prvního ukazatele za Plzeňský kraj zvyšuje zejména okres Tachov (oproti krajskému průměru o 21,4 ha více), kde je značná výměra zemědělské i orné půdy a nízká zaměstnanost v zemědělství.

V rámci Strukturálního šetření v zemědělství 2007 byla zjišťována i úroveň zemědělského vzdělání vedoucích pracovníků. Značné rozdíly se projevují mezi podniky fyzických a právnických osob, a to jak celorepublikově, tak i v rámci kraje. Zatímco u fyzických osob převažujícím vzděláním vedoucích pracovníků jsou praktické zkušenosti a vyučení v oboru, u právnických osob je převažující vyšší a vysokoškolské vzdělání a střední vzdělání s maturitou. Úroveň vzdělání vedoucích pracovníků v zemědělství v Plzeňském kraji odpovídá celorepublikovému trendu. V podnicích fyzických osob převažují praktické zkušenosti (42%) spolu s učebními obory (28,2%), naopak v podnicích právnických osob se nejčastěji vyskytují vedoucí pracovníci se vzděláním vyšším a vysokoškolským (53,4%) a středním s maturitou (29,3%).

Graf 11 Zemědělské vzdělání vedoucího pracovníka v zemědělských podnicích v Plzeňském kraji v roce 2007

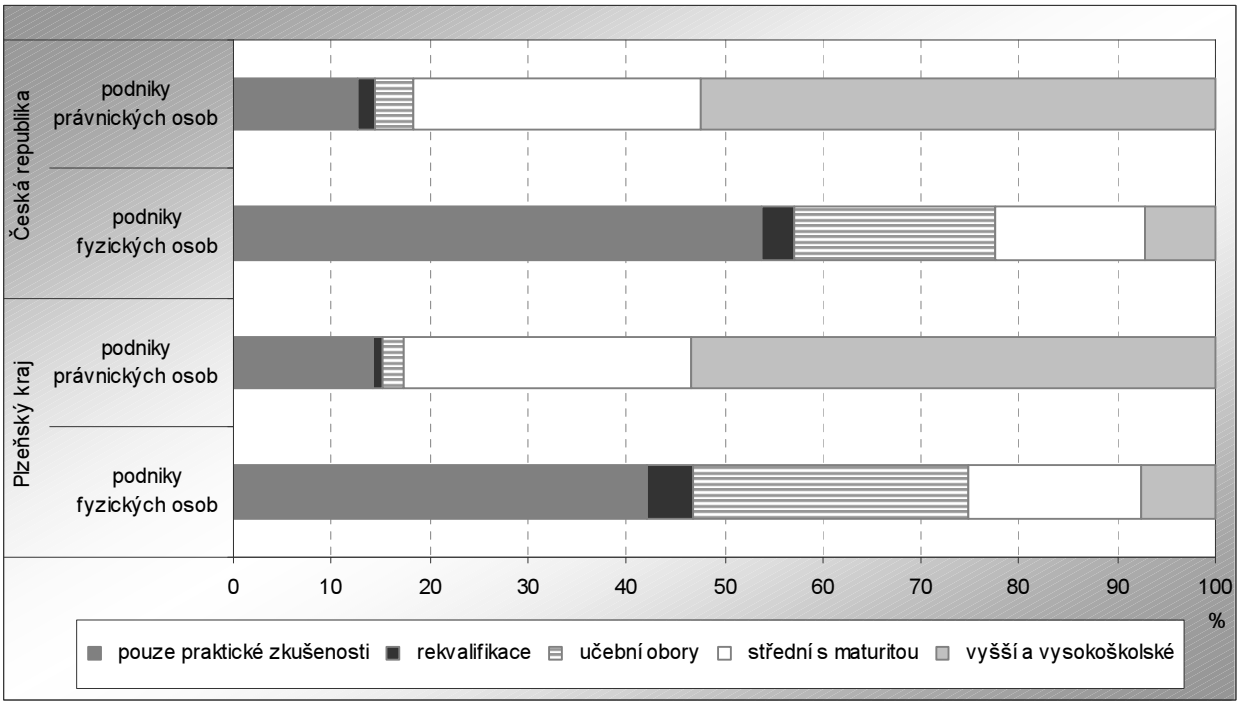

V sezónních obdobích sběru a sklizně ovoce a zeleniny zaměstnávají zemědělské subjekty tzv. nepravidelně zaměstnané osoby, které pracují na základě dohod o provedení práce a o pracovní činnosti. V Plzeňském kraji se jednalo o 2 003 osob, z toho dohody o provedení práce uzavřelo 1 563 osob (tj. 78%). V přepočtu na jednoho nepravidelně zaměstnaného pracovníka bylo v kraji odpracováno v průměru 144 hodin.

Dalším zdrojem pracovní síly v zemědělství podle výsledků strukturálního šetření jsou osoby zaměstnané nepřímo podnikem (najaté). Jedná se o osoby samostatně výdělečně činné (dále jen SVČ) nebo osoby zaměstnané třetí osobou (agenturou). V Plzeňském kraji bylo v zemědělství takto nepřímo zaměstnaných osob 88 a odpracovaly 69 825 hodin (tj. 793 hod. na 1 pracovníka). Osob SVČ pracovalo v kraji 56 (60 576 hodin) a osob přes agenturu práce 32 (9 249 hodin). V přepočtu na jednoho pracovníka v kraji odpracovala osoba SVČ 1 081 hodin a osoba zprostředkovaná agenturou práce pouze 289 hodin. V celostátním měřítku je Plzeňský kraj jedním z krajů, který ve velmi malé míře využívá osoby nepřímo zaměstnané podnikem (2,6% z celkového počtu v ČR).

Z určení produkce podniků a z následující tabulky vyplývá, že v roce 2007 u 82,8% podniků fyzických osob v Plzeňském kraji činila spotřeba domácnosti hospodáře méně než 50% konečné produkce podniku. Téměř 28,7% podniků fyzických osob a 14,7% podniků osob právnických získává v Plzeňském kraji více než polovinu tržeb z přímého prodeje. V celostátním měřítku se častěji na přímý prodej orientují podniky fyzických osob v Plzeňském kraji a v Hl. m. Praze, podniky právnických osob opět v Hl. m. Praze a v Libereckém kraji.

Tab. 3.1.6 Podniky fyzických a právnických osob podle určení produkce v krajích ČR v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Podniky fyzických osob					Podniky právnických osob		
	celkem	z toho se spotřebou domácnosti hospodáře menší než 50 % konečné produkce		z toho s podílem přímého prodeje menším než 50 %		celkem	z toho s podílem přímého prodeje menším než 50 %	
		celkem	v %	celkem	v %		celkem	v %
Česká republika	**36 455**	**24 221**	**66,4**	**30 260**	**83,0**	**2 941**	**2 529**	**86,0**
v tom kraje:								
Hl. město Praha	254	230	90,6	192	75,6	54	41	75,9
Středočeský	4 057	2 996	73,8	3 173	78,2	398	326	81,9
Jihočeský	3 659	2 673	73,1	3 141	85,8	366	330	90,2
Plzeňský	**2 023**	**1 675**	**82,8**	**1 443**	**71,3**	**191**	**163**	**85,3**
Karlovarský	433	372	85,9	385	88,9	74	68	91,9
Ústecký	1 674	1 387	82,9	1 300	77,7	163	137	84,0
Liberecký	1 367	923	67,5	1 215	88,9	105	85	81,0
Královéhradecký	2 235	1 668	74,6	1 856	83,0	199	163	81,9
Pardubický	2 134	1 468	68,8	1 725	80,8	181	158	87,3
Vysočina	3 569	2 216	62,1	3 197	89,6	294	270	91,8
Jihomoravský	7 749	4 208	54,3	6 380	82,3	416	353	84,9
Olomoucký	1 699	1 269	74,7	1 387	81,6	186	160	86,0
Zlínský	2 875	1 648	57,3	2 582	89,8	149	137	91,9
Moravskoslezský	2 727	1 490	54,6	2 285	83,8	165	138	83,6

Realizace rostlinné výroby v Plzeňském kraji probíhá na zemědělské půdě, jež zaujímá 41,4% rozlohy kraje. Z celkové výměry obhospodařované zemědělské půdy tvoří 66,1% půda orná, se kterou úzce souvisí struktura osevních ploch. Dominantní skupinou plodin pěstovaných ve všech krajích ČR jsou obiloviny, jejichž podíl na obhospodařované orné půdě činil v Plzeňském kraji 60,6% (průměr ČR 60,2%). Nejvyšší podíl obilovin na orné půdě má v rámci ČR Jihomoravský kraj (68,9%), naopak nejnižší kraj Pardubický a Vysočina (shodně 54%).

Kartogram 12 Podíl orné půdy na zemědělské a struktura osevních ploch v krajích ČR v roce 2007

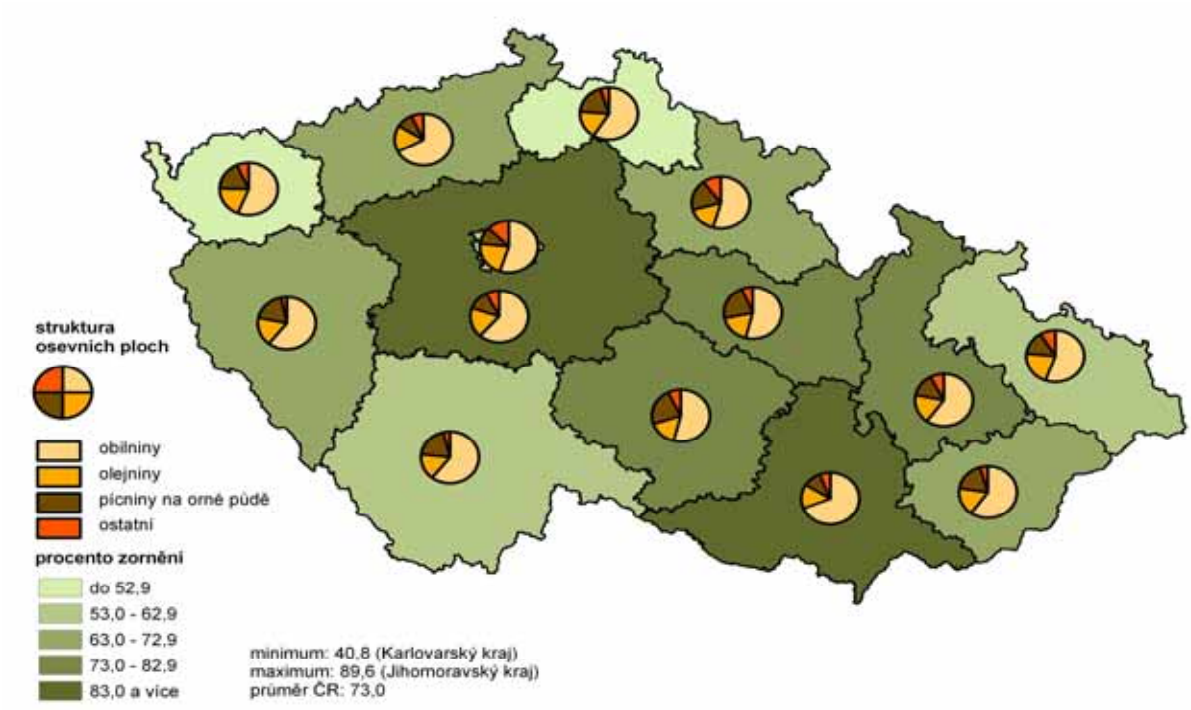

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

Tab. 3.1.7 Využití orné půdy v krajích ČR v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Obiloviny celkem (ha)	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Brambory celkem (ha)	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Cukrovka technická (ha)	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Olejniny (ha)	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)
Česká republika	**1 544 496**	**100,0**	**32 655**	**100,0**	**54 065**	**100,0**	**442 228**	**100,0**
v tom kraje:								
Hl. město Praha	10 061	0,7	32	0,1	548	1,0	3 952	0,9
Středočeský	296 548	19,2	7 463	22,9	15 273	28,2	88 950	20,1
Jihočeský	158 123	10,2	3 789	11,6	0	0,0	42 067	9,5
Plzeňský	**125 447**	**8,1**	**1 270**	**3,9**	**0**	**0,0**	**36 920**	**8,3**
Karlovarský	22 811	1,5	94	0,3	-	-	7 747	1,8
Ústecký	100 974	6,5	732	2,2	2 968	5,5	25 133	5,7
Liberecký	22 268	1,4	236	0,7	404	0,7	6 520	1,5
Královéhradecký	92 641	6,0	1 442	4,4	9 164	16,9	27 899	6,3
Pardubický	95 761	6,2	1 416	4,3	2 995	5,5	31 288	7,1
Vysočina	157 510	10,2	11 779	36,1	262	0,5	46 366	10,5
Jihomoravský	224 054	14,5	2 225	6,8	5 891	10,9	48 604	11,0
Olomoucký	108 321	7,0	682	2,1	9 027	16,7	32 426	7,3
Zlínský	57 766	3,7	295	0,9	1 067	2,0	16 709	3,8
Moravskoslezský	72 210	4,7	1 200	3,7	6 467	12,0	27 647	6,3

Další významnou rostlinou produkcí jsou olejniny. Podíl osevních ploch olejnin na orné půdě se pohyboval v Plzeňském kraji kolem 18% (průměr ČR 17,2%). V celostátním srovnání nejvyššího podílu dosahuje kraj Hlavní město Praha (21,6%), nejnižšího kraj Jihomoravský (14,9%). V podílu osevních ploch pícnin na výměře orné půdy se hodnota podílu v celostátním měřítku pohybuje od 9,2% v Ústeckém kraji po 22,9% v kraji Vysočina. V Plzeňském kraji se podíl pícnin pohybuje kolem 18,5% (průměr ČR 16%).

Z hlediska podílu na celostátní výměře orné půdy lze za hlavní producenty obilovin a olejnin považovat podniky ve Středočeském a Jihomoravském kraji, brambor a pícnin na orné půdě v kraji Vysočina a technické cukrovky ve Středočeském, Královéhradeckém a Olomouckém kraji. Podniky se sídlem v Plzeňském kraji hospodařily na 8,1% celostátní výměry orné půdy, tento podíl byl o 0,8 procentního bodu nižší než podíl na výměře obhospodařované zemědělské půdy. Z hlediska struktury osevních ploch byl v Plzeňském kraji zaznamenán čtvrtý nejvyšší podíl obilovin (společně s krajem Jihočeským), průměrné zastoupení olejnin a šestý nejvyšší podíl pícnin na orné půdě v rámci ČR.

Podíl orné půdy ležící ladem byl v Plzeňském regionu v porovnání s republikovým průměrem téměř o polovinu vyšší (kraj 1%; ČR 0,6%). Extrémně vysoký podíl mělo Hl. m. Praha (4%) a kraj Karlovarský (4,8%).

V meziokresním srovnání měly nejvyšší podíl na výměře orné půdy podniky v okrese Plzeň-sever (22,4%), naopak nejnižší v okrese Plzeň-město (5,9%).

Tab. 3.1.8 Využití orné půdy v okresech Plzeňského kraje v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Obhospodařovaná orná půda celkem (ha)	z toho (%)								
		obiloviny	z toho		luskoviny	brambory	cukrovka	olejniny	pícniny na orné půdě	bez sklizně
			pšenice	ječmen						
Plzeňský kraj	**206 952**	**60,6**	**32,2**	**18,6**	**1,1**	**0,6**	**0,0**	**17,8**	**18,5**	**1,0**
v tom okresy:										
Domažlice	39 297	58,8	35,6	16,1	0,7	0,2	-	18,2	21,8	0,0
Klatovy	36 757	61,4	32,3	17,7	1,0	1,9	-	14,9	20,3	0,1
Plzeň-město	12 184	63,0	31,6	24,2	1,4	0,2	-	17,7	15,7	1,1
Plzeň-jih	30 845	59,2	30,9	19,9	1,4	0,9	-	20,3	16,8	1,0
Plzeň-sever	46 273	60,1	32,5	16,8	1,7	0,2	-	19,7	16,4	1,8
Rokycany	18 856	64,5	31,7	24,2	1,2	0,1	0,0	13,2	20,1	0,7
Tachov	22 740	60,7	28,5	18,8	0,2	0,3	-	18,8	16,5	2,3

Rozdílné přírodní a klimatické podmínky, reliéf krajiny, to vše jsou faktory ovlivňující rozdílné využití půdy v rámci kraje.

Okres **Domažlice** lze charakterizovat spíše podprůměrným zastoupením obilovin, luskovin a okopanin, i když kukuřice na zrno zaujímá v okrese téměř třetinu plochy kraje určené k pěstování této obiloviny. Nadprůměrné je zastoupení olejnin (zejména řepky) a pícnin na orné půdě (více než pětina osevní plochy kraje). Z pícnin na orné půdě nejvyšší podíl ploch dosáhla kukuřice na zeleno a siláž a jetel červený. Proti roku 2005 vzrostly plochy obilovin (zejména ječmene) a olejnin, naopak klesly podíly luskovin, brambor a pícnin na orné půdě.

Okres **Klatovy** je jeden z největších pěstitelů obilovin v kraji (podíl obilovin na celkové ploše orné půdy v okrese činí 61,4%). V druhové skladbě obilovin se jedná zejména o pšenici (včetně špaldy), ječmen a oves. V okrese Klatovy mají významný podíl i okopaniny, především brambory. Z celkové plochy pro pěstování brambor v kraji zaujímá okres Klatovy 56,1%. Je také druhým největším pěstitelem pícnin na orné půdě. Na tomto výsledku se podílí též jako v okrese Domažlice kukuřice na zeleno a siláž (55,5% plochy pícnin okresu) a jetel červený. Okres Klatovy dosahuje také v rámci kraje nejvyššího podílu dočasných luk na orné půdě (61,7%). Ve srovnání s rokem 2005 došlo u podílů většiny plodin k nárůstu (s výjimkou luskovin, brambor a pícnin na orné půdě).

V meziokresním srovnání má okres **Plzeň-město** druhý největší podíl obilovin (63%) na celkové obhospodařované orné půdě okresu. Významnou měrou se na tomto výsledku podílí pšenice včetně špaldy a ječmen. Vyšší hodnoty podílu také dosahují technické plodiny (17,7%), zejména řepka a řepice. Naopak nižší je podíl pícnin na orné půdě (15,7%), kde stěžejním druhem je kukuřice na zeleno a siláž (57,8% z celkové plochy pícnin na orné půdě okresu). Ve srovnání podílů jednotlivých druhů plodin na výměře orné půdy v roce 2005 a 2007 dochází téměř u všech hodnot k poklesu. Výjimkou jsou pouze pícniny na orné půdě, jejichž podíl vzrostl proti roku 2005 o 9,5 procentních bodů, a to především nárůstem ploch kukuřice na zeleno a siláž a jetele červeného.

Graf 12 Osevní plochy obilovin v okresech Plzeňského kraje v roce 2007

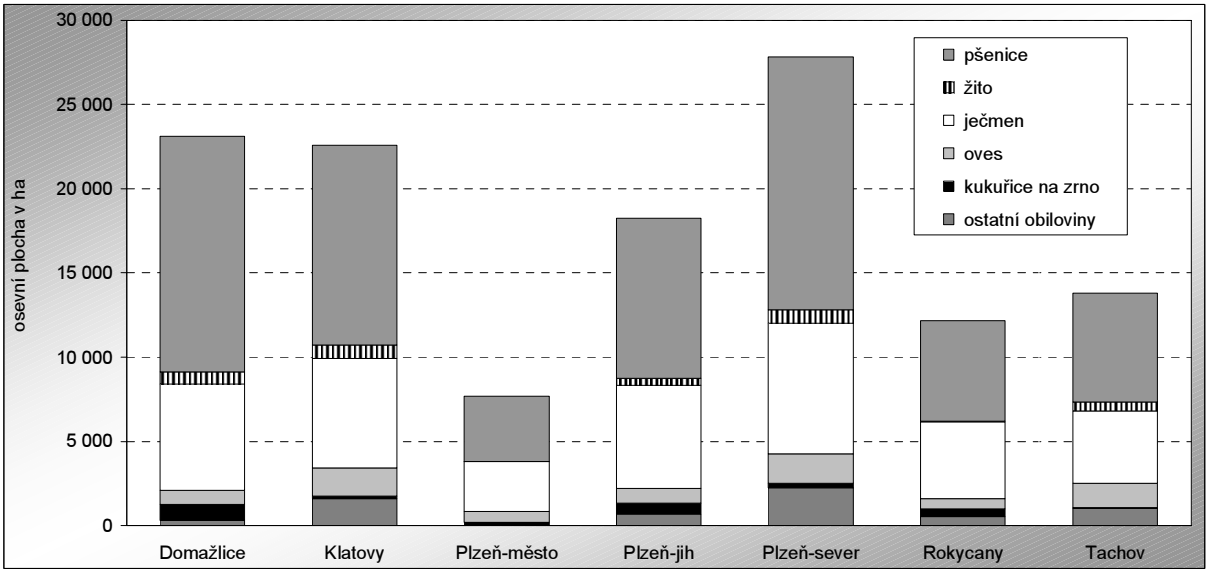

Pro okres **Plzeň-jih** je typické pěstování obilovin (zejména ječmene a kukuřice na zrno). Poměrně vyšší podíl zaujímá mezi ostatními okresy v podílu luskovin. Nejvyššího podílu dosahuje okres Plzeň-jih v pěstování olejnin vlivem vysokého zastoupení řepky a řepice (87,3% plochy technických plodin okresu) a slunečnice na semeno (téměř tři čtvrtiny plochy pro pěstování slunečnice v kraji). Ve srovnání s rokem 2005 došlo k nárůstu podílu ploch brambor o 0,3 procentního bodu a olejnin o 4 procentní body (řepka a slunečnice).

V okrese **Plzeň-sever** jsou v rámci kraje největší plochy obhospodařované orné půdy. Struktura plodin na orné půdě se výrazně neliší od krajského průměru. Pěstuje se zde 60,1% obilovin, z toho 54% připadá na pšenici a 27,9% na ječmen. Nad krajským průměrem se pohybuje i podíl luskovin (1,7% - nejvyšší v kraji), a to především vlivem hrachu setého na zrno (87,9% z celkového podílu luskovin okresu). Poměrně vysoké zastoupení má v kraji i podíl pícnin na orné půdě, z nichž dominantní postavení má kromě kukuřice na zeleno a siláž i vojtěška (43,1% plochy pěstované vojtěšky v kraji). V porovnání s rokem 2005 nedošlo k výrazným změnám. Plochy obilovin vzrostly o 2,4 procentních bodů zejména vlivem nárůstu ploch pšenice a ječmene a plochy olejnin o 1,2 procentních bodů. Okres Plzeň-sever dosahuje druhého nejvyššího podílu plochy bez sklizně na celkové obhospodařované orné půdě v okresu, přestože oproti roku 2005 došlo k poklesu u těchto ploch o 2,9 procentní body.

Okres **Rokycany** je v Plzeňském kraji okres s nejvyšším podílem obilovin (64,5%) na celkové výměře obhospodařované orné půdy v okrese, a to především vlivem ječmene. Plochou pícnin na orné půdě se též řadí mezi okresy s nejvyšším podílem těchto plodin (zejména pěstováním kukuřice na zeleno a siláž, jetele červeného a vojtěšky). V okrese Rokycany je též ze všech okresů nejnižší podíl brambor a olejnin na celkové výměře orné půdy okresu. Oproti roku 2005 výrazně vzrostl podíl obilovin (o 4,3 procentního bodu), a to vlivem nárůstu ploch ječmene. Stejně tak vzrostl, přestože v rámci kraje je v roce 2007 nejnižší, podíl olejnin o 3 procentní body. Podíl na celkovém zvýšení olejnin má zejména řepka a řepice (nárůst oproti roku 2005 o 43,2%).

Také v okrese **Tachov** se nejvíce na obhospodařované orné půdě pěstují obiloviny (60,7%), a to zejména pšenice a ječmen. Plochy olejnin řadí okres z hlediska podílu na orné půdě mezi přední okresy v kraji (jedná se především o řepku a řepici). Ve srovnání s rokem 2005 zaznamenává okres Tachov v podílu osevních ploch vybraných plodin na celkové obhospodařované půdě klesající trend (vzrostl pouze podíl obilovin o 10,4 procentního bodu), a to zejména snížením výměry obhospodařované orné půdy o 17,8%.

Graf 13 Osevní plochy pícnin na orné půdě v okresech Plzeňského kraje v roce 2007

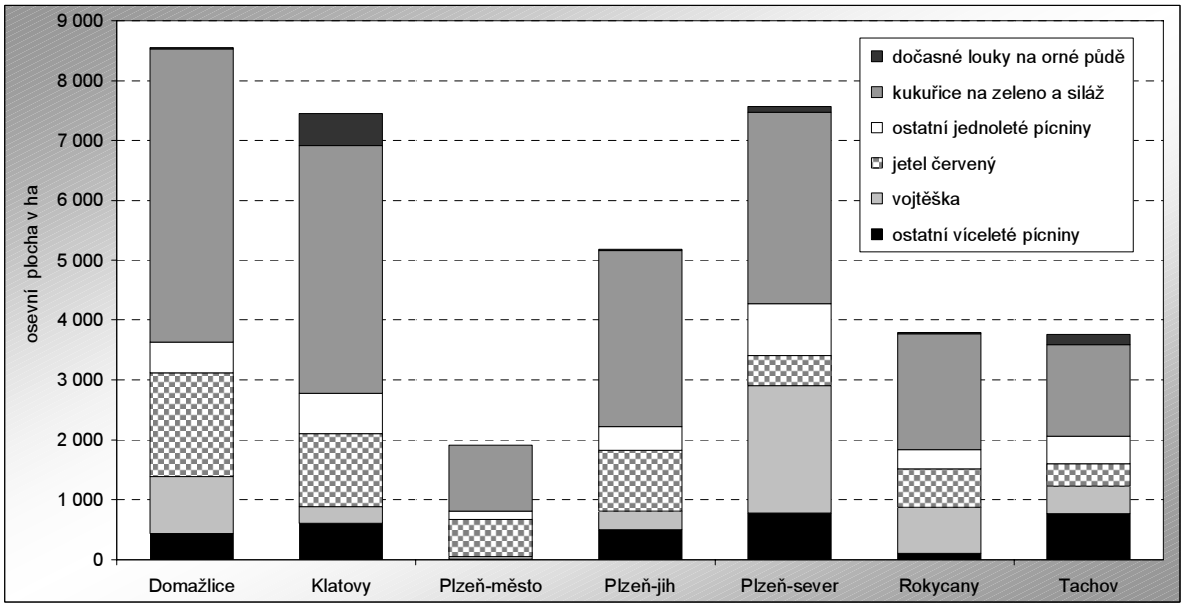

Z retrospektivního pohledu od roku 2000 do roku 2008 mají výměry osevních ploch uvedených druhů plodin v zásadě klesající tendenci, i když s mírnými výkyvy. Nejvyšší pokles osevních ploch byl zaznamenán u brambor. Zde došlo ke snížení v roce 2008 proti roku 2000 o 72% plochy. Jedinou plodinou, jejíž pěstební plochy (s mírnými výkyvy) se neustále zvyšují, jsou olejniny (index 2008/2000 = 110,0).

Tab. 3.1.9 Osevní plochy v Plzeňském kraji v letech 2000 až 2008

tis. ha

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Obiloviny celkem	132,1	135,8	128,5	118,2	128,2	127,0	124,5	127,8	124,2
Luskoviny	3,7	3,6	3,6	3,4	3,3	4,2	3,7	2,5	1,9
Brambory celkem	3,4	2,7	2,2	1,8	1,6	1,6	1,1	1,2	0,9
Cukrovka technická	-	-	0,0	-	-	-	-	-	-
Olejniny celkem	36,5	39,9	36,8	34,3	30,3	35,1	37,7	38,3	40,1
Pícniny na orné půdě	71,7	64,0	52,0	51,4	51,6	51,1	45,2	40,6	38,2

Rozdíly v hektarových výnosech v jednotlivých letech jsou do značné míry způsobeny klimatickými podmínkami v jednotlivých ročních obdobích. Nejnižších hektarových výnosů dosahovaly zemědělské podniky v roce 2003, a to téměř u všech hlavních plodin.

Tab. 3.1.10 Hektarové výnosy v Plzeňském kraji v letech 2000 až 2008

t / ha

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Obiloviny celkem	3,8	3,9	4,0	3,5	5,2	4,4	3,9	4,5	4,9
Luskoviny	2,0	2,3	1,8	1,7	2,8	2,2	2,1	2,1	2,0
Brambory celkem	22,4	20,1	25,3	19,4	24,3	29,0	22,8	27,2	27,8
Cukrovka technická	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Olejniny celkem	2,4	2,6	2,1	1,2	3,0	2,5	2,6	2,9	2,7
Pícniny na orné půdě (v hodnotě sena)	6,0	5,7	6,3	4,9	6,0	6,3	6,2	6,3	6,5

Nejrozšířenějšími obilninami pěstovanými v Plzeňském kraji jsou pšenice (53,2% z celkové osevní plochy obilovin) a ječmen (30,7% z obilných ploch). Hektarové výnosy pšenice od roku 2000 do roku 2008 se pohybovaly v intervalu 3,74 t/ha až po 5,63 t/ha. Nejnižší podle výsledků časové řady byly hektarové výnosy v roce 2003, a naopak nejvyšší v následujícím roce 2004. Výnosy další významné plodiny ječmene jsou nižší, pohybují se v intervalu 3,29 t/ha až 4,79 t/ha. Stejně tak jako u pšenice se extrémní hodnoty vyskytují v letech 2003 a 2004. V roce 2004, který byl příznivý téměř pro celou rostlinnou výrobu, byly hektarové výnosy žita dokonce vyšší než dosažené hektarové výnosy ječmene. Nejnižší hektarové výnosy má oves, jehož se v Plzeňském kraji pěstuje pouhých 6,2% z pěstovaných obilnin. Extrémních hodnot dosahoval v roce 2006 (2,65 t/ha) a 2004 (3,98 t/ha).

Tab. 3.1.11 Sklizeň v Plzeňském kraji v letech 2000 až 2008

tis. tun

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Obiloviny celkem	504,8	535,1	516,8	416,4	669,4	562,4	481,8	579,2	608,3
Luskoviny	7,3	8,0	6,3	5,8	9,4	9,3	7,8	5,4	3,8
Brambory celkem	75,9	53,8	55,3	34,6	39,7	46,9	26,1	32,9	26,4
Cukrovka technická	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Olejniny celkem	88,5	101,6	76,8	42,6	91,7	89,4	99,6	109,1	107,1
Pícniny na orné půdě (v hodnotě sena)	416,9	365,3	329,6	247,1	308,9	320,0	278,9	242,2	251,6

Z celkové vypěstované produkce je část realizovaná formou prodeje rostlinných výrobků. Zbývající menší množství sklizených plodin je použito zejména jako krmivo či do zásoby. Největší zastoupení mezi rostlinnými produkty mají obiloviny. V roce 2007 jich bylo určeno k prodeji více než 55%. Největší množství realizované produkce připadá na prodej obchodním a zpracovatelským organizacím (95%). Podíl přímého vývozu obilovin činil 0,6% z celkového realizovaného objemu obilovin.

Neméně důležitou činností v zemědělství vedle rostlinné produkce je i chov hospodářských zvířat. Stavy hospodářských zvířat jsou počty užitkových hospodářských zvířat, která jsou k datu inventarizace v bezprostředním vlastnictví a držení zemědělských subjektů.

V Plzeňském kraji je 156 zemědělských subjektů, kde převažující zaměření zemědělské činnosti je živočišná výroba, 299 s převažujícím chovem skotu a 279 s převažujícím chovem ovcí, koz a koní.

Tab. 3.1.12 Stavy hospodářských zvířat v krajích ČR k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Skot celkem	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Prasata celkem	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Drůbež celkem	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Intenzita chovu	
							skotu na 100 ha zem. půdy	prasat na 100 ha orné půdy
Česká republika	**1 419 007**	**100,0**	**2 875 874**	**100,0**	**29 303 202**	**100,0**	**40,3**	**112,0**
v tom kraje:								
Hl. město Praha	6 484	0,5	7 011	0,2	766 339	2,6	21,4	38,4
Středočeský	154 705	10,9	438 629	15,3	5 327 811	18,2	28,3	91,2
Jihočeský	218 354	15,4	352 520	12,3	4 318 784	14,7	51,7	135,0
Plzeňský	**160 725**	**11,3**	**217 500**	**7,6**	**2 572 819**	**8,8**	**51,3**	**105,1**
Karlovarský	36 521	2,6	27 317	0,9	233 167	0,8	36,7	67,3
Ústecký	41 226	2,9	109 445	3,8	2 001 811	6,8	19,7	72,8
Liberecký	42 444	3,0	36 748	1,3	118 417	0,4	46,6	97,3
Královéhradecký	109 632	7,7	216 898	7,5	1 941 527	6,6	46,7	127,4
Pardubický	120 755	8,5	181 855	6,3	2 327 479	7,9	52,7	102,5
Vysočina	215 604	15,2	410 722	14,3	852 072	2,9	57,8	140,8
Jihomoravský	74 615	5,3	439 430	15,3	5 457 667	18,6	20,6	135,1
Olomoucký	96 071	6,8	218 653	7,6	448 048	1,5	39,8	121,3
Zlínský	58 787	4,1	118 498	4,1	1 577 450	5,4	39,2	123,1
Moravskoslezský	83 083	5,9	100 647	3,5	1 359 813	4,6	38,9	77,2

Kartogram 13 Intenzita chovu skotu v okresech ČR k 30. 9. 2007

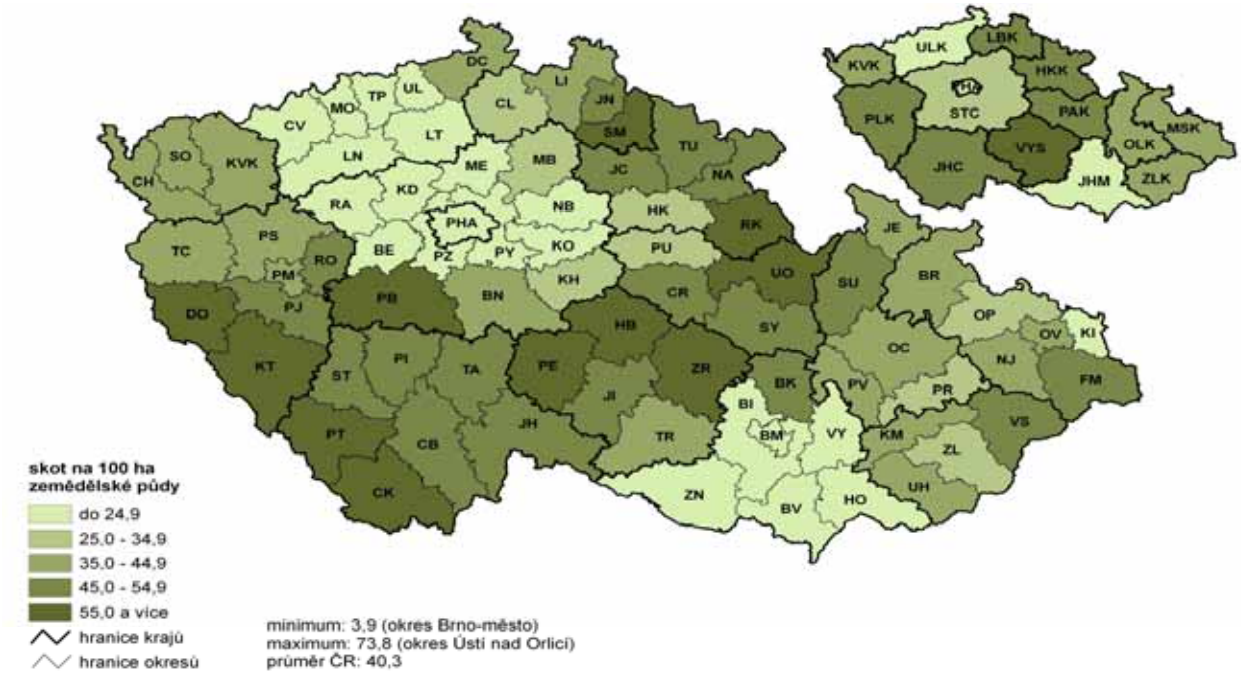

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

V rámci ČR je chov skotu nejvíce rozšířen v krajích Jihočeském a Vysočině, naopak nejméně (eliminujeme-li Hl. m. Prahu) v kraji Karlovarském.

Na celkovém stavu skotu se v Plzeňském kraji v souladu s republikovým trendem nejvíce podílí počet dojných krav (25,8% z celkového množství skotu), skotu do 1 roku (26%) a jalovic užitkových a plemenných od 1 roku do 2 let (12,8%). Ve srovnání s rokem 2005 došlo k celkovému zvýšení počtu skotu (o 1,5%) především nárůstem počtu skotu od 1 roku do 2 let. Intenzita chovu skotu proti roku 2005 nepatrně vzrostla, a to ze 49,6 ks skotu/100 ha obhospodařované zemědělské půdy na 51,3 ks/100 ha.

Nejpočetnější chov prasat vykazuje v rámci ČR kraj Jihomoravský, Středočeský a Vysočina, naopak nejnižší kraj Hlavní město Praha. V přepočtu chovaných prasat na 100 ha orné půdy (intenzita chovu prasat) se k těmto krajům (mimo kraje Středočeského) řadí ještě kraj Jihočeský.

Kartogram 14 Intenzita chovu prasat v okresech ČR k 30. 9. 2007

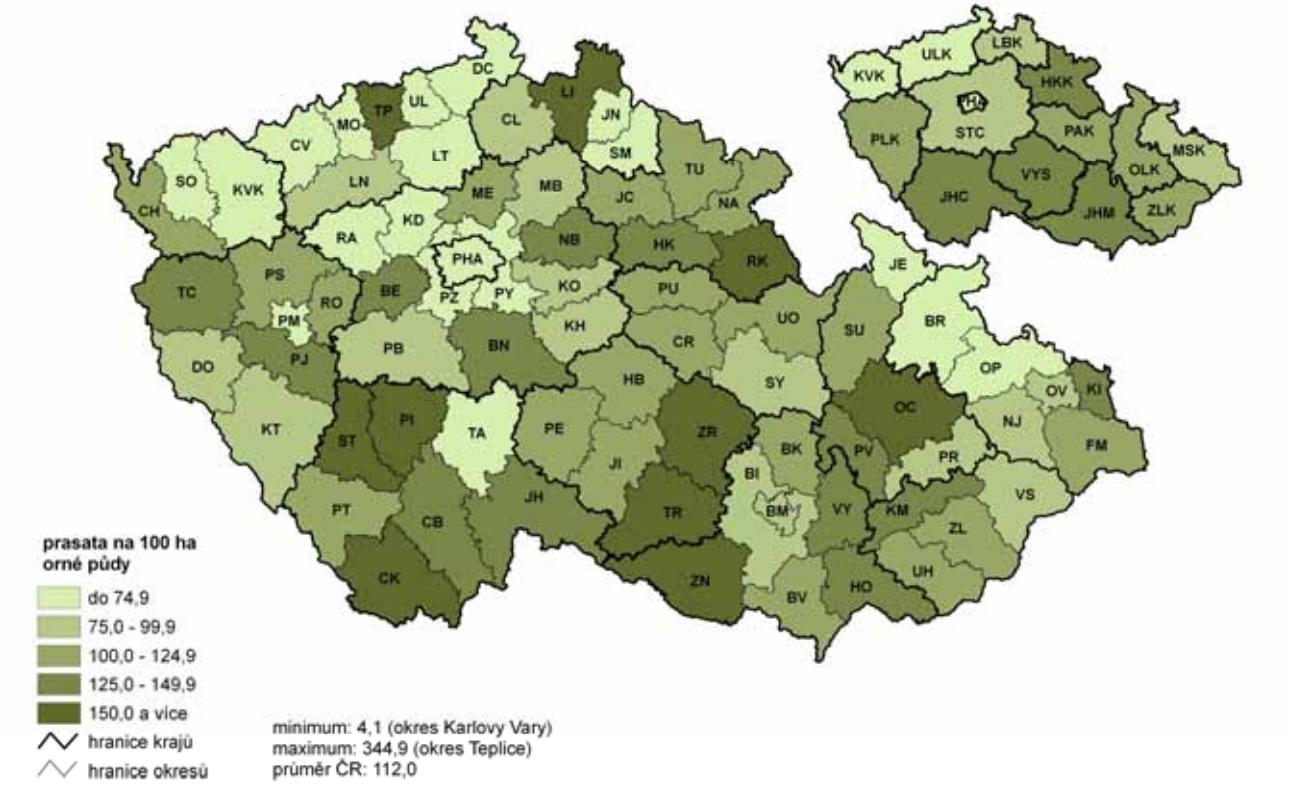

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

Podíl Plzeňského kraje na celorepublikovém počtu prasat dosahuje hodnoty 7,6%, čímž se řadí spolu s krajem Olomouckým na páté nejvyšší místo v ČR. Na celkovém počtu prasat se podílí v regionu zejména prasata ostatní (56,3%) a selata do 20 kg (32,5%). Ve srovnání s rokem 2005 došlo k poklesu celkového stavu prasat v kraji o 3,1%, zejména vlivem poklesu počtu ostatních prasat (o 5,5%).

Největšími chovateli **drůbeže** v ČR jsou kraje Jihomoravský a Středočeský. Každý se podílí na celkovém počtu republiky cca jednou pětinou. Výrazný podíl má i kraj Jihočeský. Plzeňský kraj s podílem 8,8% se řadí v rámci republiky na čtvrté nejvyšší místo. Na celkovém počtu v regionu (stejně tak jako v ČR) se největší měrou podílí kuřata na výkrm. Tvoří 62,2% z celkového chovu drůbeže. Výrazný podíl na celkovém stavu drůbeže v kraji mají i nosnice včetně kuřic (16,8%) a kuřata na chov (16,4%). V porovnání roků 2005 a 2007 došlo v Plzeňském kraji k výraznému nárůstu (o 45,6%), a to především zvýšením stavu kuřat na výkrm a chov.

Počet **ovcí a beranů** v Plzeňském kraji je třetí nejvyšší v rámci ČR. Ve srovnání s rokem 2005 vzrostl tento počet o 10,3%, a to zejména vlivem zvýšení počtu beranů a ovcí ostatních (bez chovných) o 50% při současném snížení ovcí chovných o 11,5%. Stav **koz a kozlů** v kraji v rámci republiky není zvlášť významný, Plzeňský kraj se podílí na celorepublikovém počtu pouze 6,2%. Ve srovnání s rokem 2005 se jejich počet nezměnil. Na chovu **koní** se Plzeňský kraj podílí v rámci republiky 6,9%. Z celkového počtu koní

v kraji tvoří téměř tři čtvrtiny koně tříletí a starší. Ve srovnání s rokem 2005 stavy koní vzrostly o 19,6%, a to především v kategorii koní tříletých a starších. V chovu ostatních zvířat (králíků, kožešinových zvířat, zvěře spárkaté a včelstev) nemá Plzeňský kraj v rámci ČR výrazný podíl, pohybuje se v rozmezí cca 3 až 7%.

Tab. 3.1.13 Hospodářská zvířata v okresech Plzeňského kraje k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007 — v kusech

	Skot	z toho krávy	Prasata	Ovce a berani	Kozy a kozli	Koně	Drůbež
Plzeňský kraj	**160 725**	**65 151**	**217 500**	**18 280**	**979**	**1 911**	**2 572 819**
v tom okresy:							
Domažlice	32 984	12 391	36 303	1 907	244	200	1 007 713
Klatovy	49 053	20 438	32 978	10 079	468	661	915 291
Plzeň-město	6 259	2 265	3 830	791	.	118	533
Plzeň-jih	20 953	8 069	40 848	1 882	71	199	268 228
Plzeň-sever	20 435	8 489	50 263	680	36	284	329 310
Rokycany	12 597	4 940	22 896	520	80	195	31 199
Tachov	18 444	8 560	30 381	2 423	65	254	20 546

Při meziokresním srovnání eliminujeme okres Plzeň-město, neboť je především v absolutních ukazatelích netypický pro hodnocení zemědělství v okresech (je tvořen převážně krajským městem a jeho zázemím). Největší podíl na stavech skotu v rámci kraje má okres Klatovy (30,5%), za ním následuje okres Domažlice (20,5%). Z celkového počtu skotu v kraji tvoří krávy 40,5%. Stejná situace je i u všech okresů v kraji, kde počty krav tvoří cca 40% z celkového stavu skotu (v okrese Tachov dokonce 46,4%). V přepočtu na 100 ha zemědělské půdy (intenzita chovu skotu) nejvyšší hodnoty dosahují okresy Klatovy, Domažlice a Rokycany. V meziokresním srovnání roků 2007 a 2005 došlo pouze k mírným výkyvům (s výjimkou Tachova, kde absolutní nárůst intenzity je 5,2 ks/100 ha).

Z celkového počtu chovaných prasat v kraji připadá největší podíl na okresy Plzeň-jih (18,8%) a Plzeň-sever (23,1%). V přepočtu na 100 ha orné půdy (intenzita chovu prasat) nejvyšších hodnot dosahují okresy Plzeň-jih, Rokycany a Tachov. Ve srovnání s rokem 2005 intenzita chovu prasat stoupla v kraji v absolutním vyjádření o 0,8 ks/100 ha.

Graf 14 Počet hospodářských zvířat na 100 ha obhospodařované půdy v okresech Plzeňského kraje k 30. 9. 2007

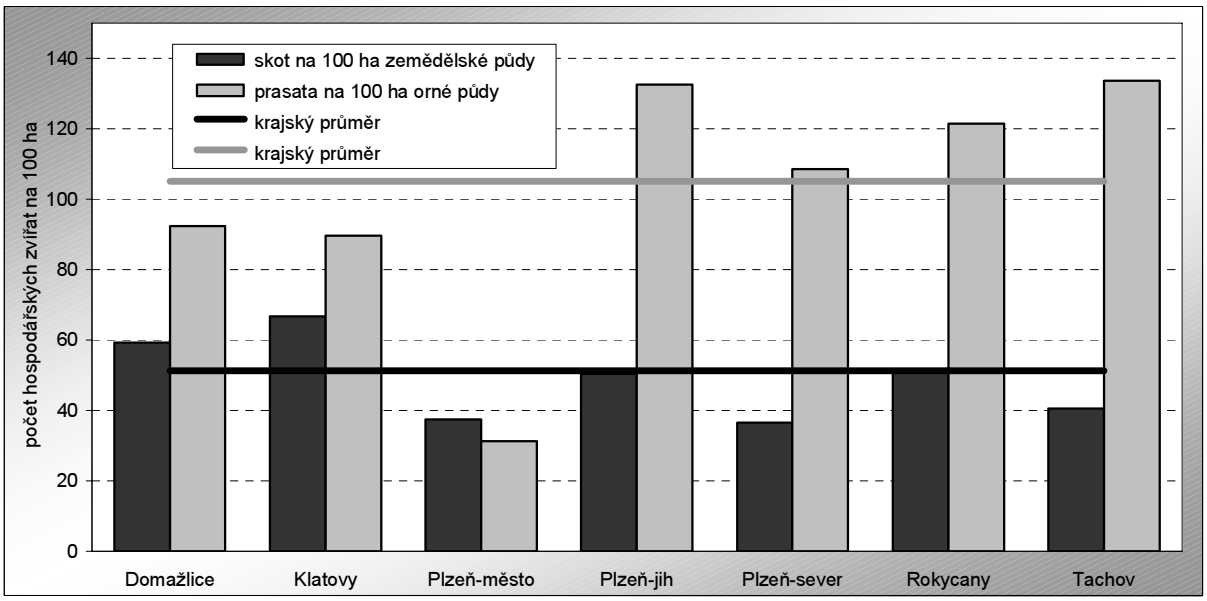

Nejvíce ovcí a beranů se chová v okrese Klatovy (55,1% z celkového množství v kraji), který má značné množství trvalých travních porostů (cca 35% v kraji), jež jsou využívány jako pastviny zejména v podhorských a horských částech okresu. Okres Klatovy dosahuje také nejvyššího podílu v počtu koz a kozlů (téměř polovinu chovu v kraji) a koní (34,6% z celkového krajského množství).

Tab. 3.1.14 Stavy hospodářských zvířat v Plzeňském kraji v letech 2001 až 2008[*)]

kusy

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Skot celkem	174 134	173 492	165 118	162 535	155 285	150 493	155 832	160 705
z toho krávy	66 423	68 062	66 173	64 339	62 905	61 624	63 846	65 475
Prasata celkem	265 254	262 691	249 776	230 172	212 974	208 508	204 570	187 070
z toho prasnice	22 508	22 139	21 227	19 115	17 434	16 640	16 151	13 941
Ovce a berani	10 408	11 070	13 526	13 690	14 547	17 832	20 210	19 367
Drůbež	2 088 686	2 095 941	1 934 617	2 178 376	1 869 222	1 649 691	1 801 796	2 201 904
z toho slepice	397 184	327 797	366 588	305 577	281 654	269 132	268 464	201 660

*) do roku 2003 k 1. 3., od roku 2004 k 1. 4.

Z retrospektivního pohledu je patrné, že za sledované období klesl počet skotu v Plzeňském kraji o 7,7%, přičemž nejnižšího podílu dosáhl v roce 2006. Stejná tendence se projevuje i u počtu krav, i když pokles není tolik výrazný (o 1,4%). Stavy prasat se za sledované období v kraji značně snížily, a to o 29,5%, především vlivem snížení počtu prasnic o 38,1%. K největšímu meziročnímu propadu došlo v roce 2008. Oproti tomu značně vzrostl za sledované období v kraji počet ovcí a beranů (o 86,1%). Nárůst vykazují od roku 2001 i stavy drůbeže, a to o 5,4%, při současném poklesu počtu slepic téměř o polovinu. Tento propad je kompenzován narůstajícím počtem kuřat.

Tab. 3.1.15 Živočišná výroba v Plzeňském kraji v letech 2001 až 2008

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Výroba masa v jatečné hmotnosti (t)								
hovězí vč. telecího	8 397	8 925	9 756	10 754	8 015	8 573	8 893	7 650
vepřové	21 712	22 495	25 879	23 306	22 021	22 833	27 444	23 297
Výroba mléka (tis. litrů)	238 440	261 039	248 399	238 815	258 695	261 061	265 520	271 979
Průměrná roční dojivost 1 krávy (litry)	5 171	5 265	5 207	5 426	5 744	6 037	6 283	6 544
Snáška vajec								
celkem (tis. kusů)	75 815	77 100	76 909	65 019	52 462	58 886	56 708	98 746
na 1 slepici (ks)	253	260	250	233	225	240	239	251
Úhyn z počtu narozených (%)								
telata	.	11,9	12,2	12,2	9,5	9,7	8,8	9,3
selata	11,0	11,1	12,0	12,7	12,1	12,2	11,9	11,5

V **živočišné produkci** Plzeňského kraje lze sledovat v časové řadě rozdílné tendence. V zásadě klesající trend, na počátku sledovaného období rostoucí s kulminací v roce 2004, má výroba hovězího masa včetně telecího (pokles za sledované období o 8,9%; od roku 2004 pokles o 28,9%). Naopak za sledované období vzrostla výroba masa vepřového (o 7,3%), výroba mléka (o 14,1%), průměrná roční dojivost se zvýšila o 26,6% a snáška vajec o 30,2%. V roce 2007 byl v Plzeňském kraji zaznamenán nejnižší úhyn telat z celkového počtu narozených (8,8%). Klesající trend lze pozorovat od roku 2004 i u úhynu selat z celkového počtu narozených.

Dalšími ukazateli sledovanými v rámci šetření v zemědělství 2007 byly **zemědělské stroje a zařízení** (včetně finančního leasingu).

Z hlediska vybraných druhů zemědělské mechanizace má Plzeňský kraj v zásadě dobré postavení. Mezi traktory a sklízecími mlátičkami se v rámci republiky řadí na páté nejvyšší místo, u samojízdných sklízecích řezaček dokonce na čtvrté. V přepočtu výměry orné půdy na 1 traktor zaujímá osmé místo v rámci ČR a stejné osmé místo též u relativního ukazatele přepočtu plochy obilovin na 1 sklízecí mlátičku. V kategorii traktorů má Plzeňský kraj 86,9% traktorů starších 10 let (nejvyšší podíl v celé ČR), u sklízecích mlátiček starších 10 let má pátý nejvyšší podíl (81,1%).

Ve srovnání s rokem 2005 měly zemědělské subjekty Plzeňského kraje v roce 2007 o 4,1% méně traktorů a o 10,8% méně sklízecích mlátiček. Přestože počet traktorů klesl, ve struktuře podle výkonnosti počet traktorů s výkonem 100 kW a více vzrostl od roku 2005 o 14,9%.

Tab. 3.1.16 Zemědělské stroje ve vlastnictví podniků v krajích ČR k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Traktory celkem	z toho starší než 10 let (%)	Sklízecí mlátičky	z toho starší než 10 let (%)	Samojízdné sklízecí řezačky	z toho starší než 10 let (%)	Výměra orné půdy (ha) na 1 traktor	Plocha obilovin (ha) na 1 sklízecí mlátičku
Česká republika	**83 813**	**84,3**	**10 442**	**78,1**	**1 998**	**79,1**	**30,6**	**147,9**
v tom kraje:								
Hl. město Praha	593	64,9	89	65,2	5	80,0	30,8	113,0
Středočeský	12 138	82,1	1 831	72,8	280	76,8	39,6	162,0
Jihočeský	9 995	85,5	1 253	80,9	203	71,9	26,1	126,2
Plzeňský	**6 948**	**86,9**	**830**	**81,1**	**192**	**85,4**	**29,8**	**151,1**
Karlovarský	1 158	85,0	93	92,5	40	92,5	35,1	245,3
Ústecký	4 443	86,7	618	81,7	105	89,5	33,8	163,4
Liberecký	2 615	86,1	261	85,4	93	88,2	14,4	85,3
Královéhradecký	6 139	83,1	637	74,9	150	77,3	27,7	145,4
Pardubický	5 735	85,9	627	70,2	162	69,1	30,9	152,7
Vysočina	10 354	86,4	1 555	84,8	284	77,1	28,2	101,3
Jihomoravský	10 081	83,1	1 087	77,7	152	86,8	32,3	206,1
Olomoucký	4 950	84,3	662	79,6	141	83,7	36,4	163,6
Zlínský	3 854	82,4	321	72,0	80	66,3	25,0	180,0
Moravskoslezský	4 809	81,9	578	74,0	111	82,0	27,1	124,9

Ze šetření vyplynulo, že nejvíce traktorů pro zemědělskou výrobu má okres Klatovy (33,4% z celkového počtu v kraji). Jedná se zejména o traktory vyšší výkonnosti, nejčastěji s výkonem 40-59 kW (39,3%). Stejně tak okres Klatovy vykazuje nejvíce sklízecích mlátiček (27,3% z celkového počtu v kraji) a jako bramborářská oblast i nejvíce sklízečů brambor (47%).

Tab. 3.1.17 Stroje a zařízení ve vlastnictví podniků v okresech Plzeňského kraje k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Traktory kolové a pásové						Sklízecí mlátičky	Sklízeče brambor	Orná půda (ha) na 1 traktor	Plocha obilovin (ha) na 1 sklízecí mlátičku
	celkem	v tom s výkonem (%)								
		do 20 kW	21 - 39 kW	40 - 59 kW	60 - 99 kW	100 kW a více				
Plzeňský kraj	**6 948**	**3,6**	**12,4**	**38,1**	**28,5**	**17,3**	**830**	**389**	**29,8**	**151,1**
v tom okresy:										
Domažlice	1 141	3,3	9,7	38,1	26,4	22,3	119	26	34,4	194,3
Klatovy	2 319	4,6	15,5	39,3	28,8	11,7	227	183	15,9	99,5
Plzeň-město	335	3,6	9,9	35,8	27,8	23,0	47	14	36,4	163,4
Plzeň-jih	866	3,1	12,0	40,5	27,5	16,9	117	64	35,6	156,1
Plzeň-sever	1 038	1,8	12,9	40,8	22,4	22,1	170	49	44,6	163,7
Rokycany	647	4,2	10,5	33,1	39,6	12,8	94	21	29,1	129,5
Tachov	603	3,2	9,0	32,2	31,8	23,9	56	33	37,7	246,6

Z přepočtu výměry orné půdy na jeden traktor vyplývá, že nejvyšší podíl má okres Plzeň-sever (44,6 ha orné půdy na 1 traktor). Přestože okres Klatovy v absolutních počtech zemědělských mechanizmů zaujímá mezi okresy v kraji první místo, v přepočtu orné půdy na jeden traktor mu připadá v rámci kraje nejnižší podíl. Tento stav je způsoben nízkou výměrou orné půdy (pátá nejnižší výměra orné půdy v kraji). Též ukazatel plochy obilovin na jednu sklízecí mlátičku dosahuje za tento okres nejnižší hodnoty (99,5 ha/1 sklízecí mlátičku). Nejvyšší hodnoty tohoto ukazatele vykazuje okres Tachov (246,6 ha/1 sklízecí mlátičku) a za ním následuje okres Domažlice (194,3 ha/1 sklízecí mlátičku).

Graf 15 Zemědělské stroje v okresech Plzeňského kraje k 30. 9. 2007

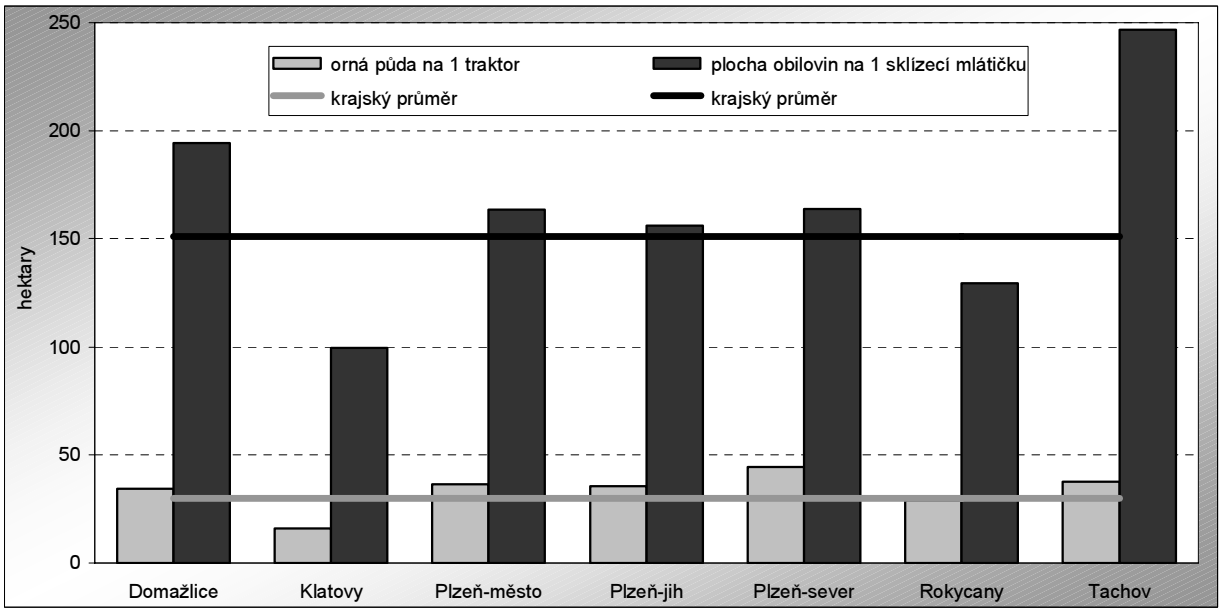

Z doplňujících informací, které byly součástí Strukturálního šetření v zemědělství 2007, lze uvést podíl podniků, které **poskytují či využívají** jednotlivé druhy **zemědělských služeb**. Častěji podniky využívají zemědělské služby, než je poskytují, v kraji je podíl poskytovatelů u všech druhů služeb pod celostátním průměrem.

Graf 16 Zemědělské podniky poskytující a využívající zemědělské služby v Plzeňském kraji v roce 2007

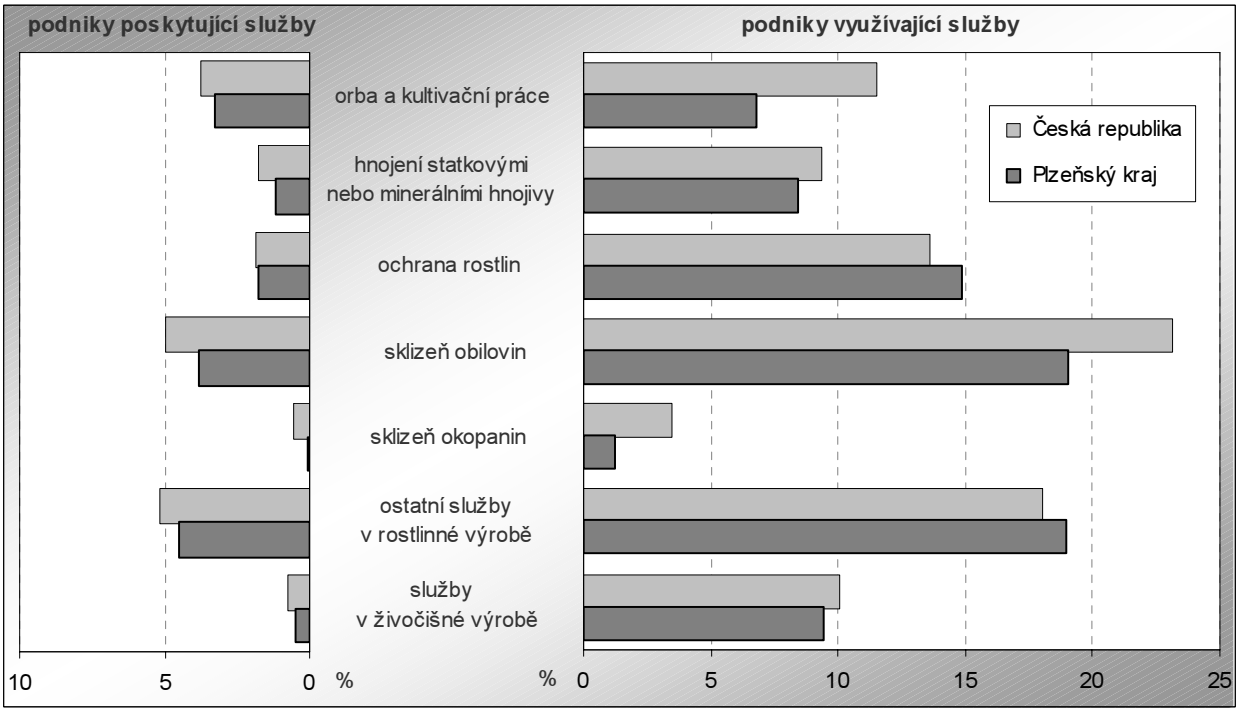

Z poskytovaných služeb jsou nejčastější v Plzeňském kraji blíže nespecifikované ostatní služby v rostlinné výrobě. Nejméně podniků nabízí jako službu sklizeň okopanin. Z využívaných zemědělských služeb jsou nejčastěji využívány ochrana rostlin, sklizeň obilovin a ostatní služby v rostlinné výrobě. Nejvíce zemědělských podniků (19%) v Plzeňském kraji využívá nabídky sklizně obilovin jako službu jiné organizace.

Produkce zemědělského odvětví v hodnotovém vyjádření představuje celkovou produkci odvětví zemědělství a je nedílnou součástí Souhrnného zemědělského účtu. Oceňuje se v základních cenách plus dotace na produkt mínus odvedené daně na výrobek. Časová řada je k dispozici od roku 2003, přičemž za poslední rok jsou publikovány předběžné údaje a definitivní data jsou k dispozici až v následujícím roce. Pro meziroční srovnání se používají stálé ceny roku 2000, pro porovnání struktury běžné ceny daného roku[7].

Tab. 3.1.18 Produkce zemědělského odvětví v Plzeňském kraji v letech 2003 až 2007

v mil. Kč ve stálých cenách roku 2000

	2003	2004	2005	2006	2007 předb.	Index 2007/2003
Produkce zemědělského odvětví celkem	6 732,2	8 112,3	7 980,7	7 824,7	8 265,9	122,8
v tom:						
rostlinná produkce	2 640,1	3 994,8	3 705,9	3 345,4	3 641,7	137,9
živočišná produkce	3 875,4	3 868,8	3 969,7	4 224,0	4 322,6	111,5
produkce zemědělských služeb	83,3	84,9	69,3	67,0	98,1	117,7
nezemědělské vedlejší činnosti (neoddělitelné)	133,3	163,8	235,8	188,3	203,6	152,7

Produkce odvětví zemědělství v Plzeňském kraji má proměnlivý průběh, po vzestupu v roce 2005 (index 2005/2003 = 118,5%) přichází mírný pokles a opět v roce 2007 vzestup (index 2007/2003 = 122,8%). Stejný průběh má i produkce rostlinná. Poněkud odlišný byl vývoj živočišné výroby, který za celé časové období stoupal (s výjimkou mírného poklesu o 0,2% v roce 2004). Proměnlivý byl i vývoj v produkci zemědělských služeb a nezemědělských vedlejších činností. Podle předběžných výsledků za rok 2007 převažuje v zemědělské produkci v hodnotovém vyjádření ve stálých cenách roku 2000 živočišná produkce, která tvoří 52,3% z celkové produkce odvětví zemědělství v kraji.

Tab. 3.1.19 Produkce zemědělského odvětví v Plzeňském kraji za rok 2007

v cenách daného roku, předběžný údaj

	Plzeňský kraj		ČR		Podíl kraje na ČR (%)	Odchylka od průměru ČR (proc. body)
	v mil. Kč	v %	v mil. Kč	v %		
Produkce zemědělského odvětví celkem	9 524,5	100,0	120 076,7	100,0	7,9	-
v tom:						
rostlinná produkce	4 652,1	48,8	66 460,8	55,3	7,0	-6,5
živočišná produkce	4 453,9	46,8	48 985,3	40,8	9,1	6,0
produkce zemědělských služeb	181,6	1,9	2 327,0	1,9	7,8	0,0
nezemědělské vedlejší činnosti (neoddělitelné)	236,9	2,5	2 303,6	1,9	10,3	0,6

Plzeňský kraj se se svojí produkcí zemědělského odvětví podílí na celkové produkci ČR téměř 8%, z toho na rostlinnou produkci připadá podíl 7% a na živočišnou dokonce 9,1%. Vysoké zastoupení má kraj v rámci republiky (10,3%) v položce nezemědělské vedlejší činnosti (neoddělitelné). Jedná se o činnosti v zemědělství, které jsou úzce spjaty s hlavní zemědělskou výrobou, ale nejsou účetně samostatně podchyceny, nelze je tedy oddělit od hlavní činnosti.

Z porovnání s dosaženými výsledky na úrovni republiky vyplývá nadprůměrné zastoupení živočišné výroby (o 6 procentních bodů) a současně podprůměrné zastoupení produkce rostlinné (o 6,5 procentních bodů pod republikovým průměrem).

[7] Podrobnější metodické vysvětlivky jsou součástí publikace 2128-08 Souhrnný zemědělský účet v jednotlivých krajích - definitivní výsledky za rok 2006 a semidefinitivní výsledky roku 2007, vydané ČSÚ v listopadu 2008.

Celková **rostlinná produkce** Plzeňského kraje vzrostla od roku 2003 o 37,9%. Na celkovém zvýšení se podílí téměř všechny produkty zemědělské rostlinné výroby s výjimkou ovsa, luskovin a brambor. Nejúrodnějším rokem pro zemědělskou rostlinnou produkci v kraji byl rok 2004. Celková produkce proti roku 2007 byla vyšší o 353,1 mil. Kč ve stálých cenách roku 2000. Na tomto propadu v roce 2007 proti roku 2004 se nejvíce podílely obiloviny (především pšenice) a krmné plodiny.

Tab. 3.1.20 Rostlinná produkce Plzeňského kraje v letech 2003 až 2007

v mil. Kč ve stálých cenách 2000

	2003	2004	2005	2006	2007 předb.	Index 2007/2003
Rostlinná produkce celkem	2 640,1	3 994,8	3 705,9	3 345,4	3 641,7	137,9
v tom:						
obiloviny (včetně osiva)	1 299,0	2 028,4	1 714,6	1 487,7	1 778,5	136,9
z toho:						
pšenice a špalda	638,1	1 225,8	1 009,3	905,2	1 024,8	160,6
žito a ozimé směsky	37,5	77,5	39,1	15,5	41,5	110,6
ječmen	451,5	553,9	506,9	418,1	493,9	109,4
oves a letní směsky	77,0	78,1	47,4	38,0	49,2	63,9
kukuřice na zrno	67,2	43,4	62,2	74,8	106,2	158,0
technické plodiny	420,2	732,0	672,4	693,8	741,5	176,5
z toho:						
olejniny (včetně osiva)	346,4	621,5	597,6	644,8	695,9	200,9
luskoviny (včetně osiva)	25,5	40,5	38,8	32,4	22,4	87,9
cukrová řepa	-	-	-	-	-	-
krmné plodiny	685,9	947,2	954,3	901,3	838,3	122,2
zelenina a zahradnické výr.	53,3	71,6	94,0	77,3	74,9	140,6
brambory (včetně sadby)	152,0	166,3	199,3	110,1	137,9	90,7
ovoce	29,5	32,3	26,2	37,7	33,2	112,8
ostatní rostlinné výrobky	0,3	17,1	45,1	37,4	37,4	13 398,0

V rámci republiky se na celkové rostlinné produkci podílí Plzeňský kraj 7% a to vlivem obilovin (zejména ovsa 12,2%) a krmných plodin (10,9%). Zastoupení ostatních obilovin, luskovin a olejnin se pohybuje kolem 8,5%.

V porovnání s republikovým průměrem je produkce obilovin nadprůměrná, kromě kukuřice na zrno, která je o 2,7 procentního bodu pod celorepublikovým průměrem. Stejně tak nadprůměrná je produkce krmných plodin (7,3 procentních bodů).

Tab. 3.1.21 Rostlinná produkce Plzeňského kraje za rok 2007

v cenách daného roku, předběžný údaj

	Plzeňský kraj		ČR		Podíl kraje na ČR (%)	Odchylka od průměru ČR (proc. body)
	v mil. Kč	v %	v mil. Kč	v %		
Rostlinná produkce celkem	4 652,1	100,0	66 460,8	100,0	7,0	-
v tom:						
obiloviny (včetně osiva)	2 407,2	51,7	30 612,2	46,1	7,9	5,7
z toho:						
pšenice a špalda	1 372,4	29,5	16 824,8	25,3	8,2	4,2
žito a ozimé směsky	64,5	1,4	741,6	1,1	8,7	0,3
ječmen	683,5	14,7	8 076,6	12,2	8,5	2,5
oves a letní směsky	69,7	1,5	569,8	0,9	12,2	0,6
kukuřice na zrno	134,3	2,9	3 717,0	5,6	3,6	-2,7
technické plodiny	913,2	19,6	14 517,9	21,8	6,3	-2,2
z toho:						
olejniny (včetně osiva)	861,8	18,5	10 157,5	15,3	8,5	3,2
luskoviny (včetně osiva)	27,1	0,6	323,3	0,5	8,4	0,1
cukrová řepa	-	-	2 466,1	3,7	-	-3,7
krmné plodiny	956,4	20,6	8 784,7	13,2	10,9	7,3
zelenina a zahradnické výr.	96,2	2,1	4 619,8	7,0	2,1	-4,9
brambory (včetně sadby)	197,9	4,3	4 429,2	6,7	4,5	-2,4
ovoce	40,6	0,9	1 605,8	2,4	2,5	-1,5
víno	0,0	0,0	1 310,7	2,0	0,0	-2,0
ostatní rostlinné výrobky	40,6	0,9	580,5	0,9	7,0	0,0

Živočišná produkce se v retrospektivním pohledu neustále zvyšovala. Od roku 2003 vzrostla o 11,5%. Významný podíl na tomto zvýšení mají zvířata (14,9%), ale i živočišné výrobky (8,1%). Produkce hospodářských zvířat narůstala vlivem zvýšené realizace produkce skotu (o 18%) a drůbeže (o 49%). Hlavním produktem mezi živočišnými výrobky je mléko. Jeho produkce se v hodnotovém vyjádření od roku 2004 neustále zvyšovala (o 12,2%).

Tab. 3.1.22 Živočišná produkce Plzeňského kraje v letech 2003 až 2007

v mil. Kč ve stálých cenách 2000

	2003	2004	2005	2006	2007 předb.	Index 2007/2003
Živočišná produkce celkem	3 875,4	3 868,8	3 969,7	4 224,0	4 322,6	111,5
v tom:						
zvířata	1 960,2	2 004,3	1 977,0	2 182,7	2 252,4	114,9
z toho:						
skot	562,4	626,3	551,2	637,0	663,5	118,0
prasata	995,0	907,0	889,5	1 033,3	1 013,5	101,9
drůbež	384,5	452,1	518,3	500,1	572,9	149,0
živočišné výrobky	1 915,2	1 864,5	1 992,6	2 041,3	2 070,3	108,1
z toho: mléko	1 770,9	1 744,4	1 889,2	1 924,0	1 956,6	110,5

Podíl Plzeňského kraje na celkové živočišné produkci ČR se v hodnotovém vyjádření v běžných cenách pohybuje kolem 9%, z toho podíl zvířat tvoří 8,8% a podíl živočišných výrobků 9,4%.

Tab. 3.1.23 Živočišná produkce Plzeňského kraje za rok 2007

v cenách daného roku, předběžný údaj

	Plzeňský kraj		ČR		Podíl kraje na ČR (%)	Odchylka od průměru ČR (proc. body)
	v mil. Kč	v %	v mil. Kč	v %		
Živočišná produkce celkem	4 453,9	100,0	48 985,3	100,0	9,1	-
v tom:						
zvířata	2 267,0	50,9	25 715,1	52,5	8,8	-1,6
z toho:						
skot	870,1	19,5	7 808,6	15,9	11,1	3,6
prasata	813,5	18,3	11 367,7	23,2	7,2	-4,9
drůbež	580,7	13,0	6 348,7	13,0	9,1	0,1
živočišné výrobky	2 186,9	49,1	23 270,2	47,5	9,4	1,6
z toho: mléko	2 090,0	46,9	21 122,5	43,1	9,9	3,8

Z hlediska struktury živočišné produkce je Plzeňský kraj v produkci zvířat 1,6 procentních bodů pod republikovým průměrem, avšak v produkci živočišných výrobků je 1,6 procentních bodů nad republikovým průměrem. Podprůměrných hodnot dosahuje produkce prasat v hodnotovém vyjádření.

Data o produkci zemědělského odvětví v hodnotovém vyjádření za rok 2008 budou k dispozici až ve 4. čtvrtletí 2009[8].

[8] Data nevyjdou v samostatné tištěné publikaci, ale budou 30. listopadu 2009 zveřejněna na internetových stránkách ČSÚ v dokumentu w-2128-09 **Souhrnný zemědělský účet v jednotlivých krajích - definitivní výsledky za rok 2007 a semidefinitivní výsledky roku 2008**.

3.2. Lesnictví

Dalším odvětvím, které spolu se zemědělstvím patří do primárního sektoru, je **lesnictví**. Lesní ekosystémy pokrývají v Plzeňském regionu téměř 40% celkové rozlohy kraje. Jsou důležitým faktorem pro udržování a zlepšování životního prostředí, pro zachování ekologické stability krajiny a biodiverzity v přírodě a v neposlední řadě působí i jako významný obnovitelný zdroj energie.

Přírodní podmínky Plzeňského kraje jsou značně rozmanité. Ve střední části kraje je Plzeňská pánev s nadmořskou výškou 300 až 400 m n. m. s poměrně suchým a teplým podnebím, západní část pokrývají rozsáhlá horská pásma lesnatých pohoří Šumavy a Českého lesa s podstatně vyššími nadmořskými výškami a klimaticky drsnějším podnebím. Ostatní území tvoří pahorkatiny a vrchoviny. Na východ od Plzeňské pánve vystupuje rozsáhlý lesnatý pás Brdského pohoří.

V mezikrajském srovnání byl Plzeňský kraj v roce 2007 v ukazateli průměrné lesnatosti na čtvrtém místě za kraji Karlovarským, Libereckým a Zlínským. V porovnání s rokem 2000 stoupla jeho hodnota v kraji o 0,2 procentního bodu. Ukazatel průměrné lesnatosti v Plzeňském kraji svou hodnotou značně překročil v roce 2007 celostátní průměr (o 6 procentních bodů). Průměrná lesnatost v jednotlivých okresech Plzeňského kraje nabývá rozdílných hodnot. Nejvyšší lesnatost vykazuje okres Klatovy (42,8%), naopak nejnižší okres Plzeň-město (9,4%). Obecně lze říci, že od roku 2000 vykazuje průměrná lesnatost v okresech mírně rostoucí, někdy i stagnující tendenci.

Tab. 3.2.1 Lesy v krajích České republiky podle dřevin

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa — v ha

	Lesy celkem		v tom						z jehličnatých smrk	
			jehličnaté celkem		listnaté celkem		holina			
	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007
ČR celkem	**2 582 836**	**2 595 182**	**1 975 065**	**1 941 582**	**576 808**	**627 548**	**30 963**	**26 052**	**1 397 012**	**1 369 695**
v tom kraje:										
Hl. město Praha	4 641	4 704	1 726	1 611	2 857	3 062	58	30	533	409
Středočeský	297 099	300 078	217 295	213 668	77 020	83 145	2 784	3 265	116 688	113 995
Jihočeský	367 041	370 798	321 051	320 042	41 773	47 039	4 217	3 717	206 572	207 467
Plzeňský	**292 264**	**293 996**	**257 131**	**252 980**	**32 403**	**38 817**	**2 730**	**2 200**	**171 038**	**167 189**
Karlovarský	138 716	139 619	116 606	116 302	20 010	22 179	2 099	1 139	97 828	97 567
Ústecký	155 209	156 642	90 575	88 556	62 044	65 447	2 590	2 639	59 244	57 437
Liberecký	135 364	135 329	109 103	106 592	24 147	27 622	2 115	1 115	70 928	69 175
Královéhradecký	143 958	144 306	111 645	110 474	29 868	32 617	2 445	1 215	88 200	86 584
Pardubický	130 080	130 527	106 087	105 104	22 104	23 844	1 889	1 579	75 430	74 596
Vysočina	208 703	202 655	187 273	179 891	18 951	20 649	2 478	2 115	153 807	149 036
Jihomoravský	191 286	196 852	98 111	97 608	90 990	97 371	2 185	1 873	53 656	52 439
Olomoucký	175 733	178 946	126 419	126 242	47 099	50 959	2 215	1 745	107 612	107 093
Zlínský	154 320	154 421	90 027	87 549	62 861	65 252	1 432	1 620	69 635	68 185
Moravskoslezský	188 423	186 308	142 016	134 963	44 682	49 545	1 726	1 800	125 842	118 521

Odlišná je i průměrná lesnatost v rámci kraje v jednotlivých správních obvodech obcí s rozšířenou působností (dále jen SO ORP). Nejvyšší lesnatost je ve SO ORP Sušice (54,7%), přes 40% se pohybuje i na Tachovsku, Kralovicku, Rokycansku a Domažlicku, tedy zejména v zalesněných oblastech Šumavy, Českého lesa a Brd. Naopak nejnižší lesnatost vykazuje Horažďovicko (21%). Z retrospektivního pohledu je patrný stejný trend jako u okresů Plzeňského kraje - mírný pokles (nárůst) či stagnace.

Kartogram 15 Podíl lesů na celkové ploše správních obvodů ORP v České republice v roce 2007

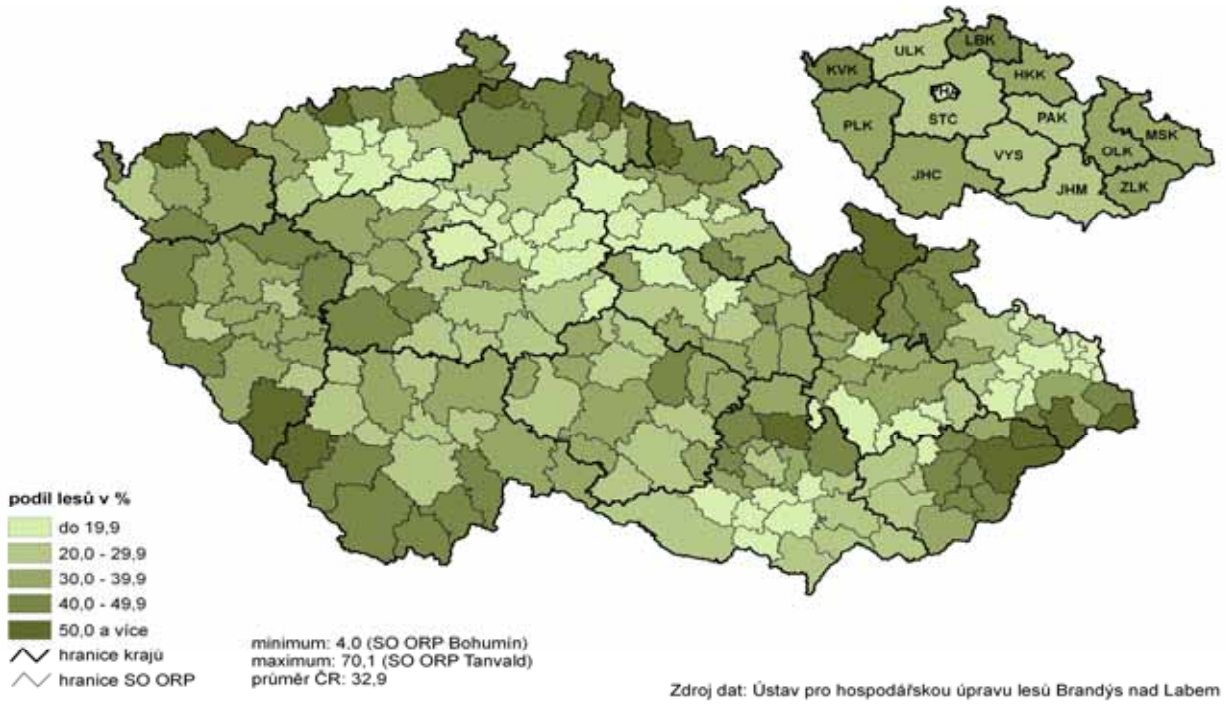

Hlavními hospodářsky významnými dřevinami jsou v Plzeňském kraji smrk a borovice, z listnatého dřeva dub a buk. V současné druhové skladbě tvoří jehličnaté dřeviny 86% a dřeviny listnaté 13,2%. Uprostřed kraje v okolí města Plzně a přilehlých oblastech se vyskytuje z jehličnatých dřevin převážně smrk, v poněkud menší míře borovice, z listnatých stromů zejména buk a dub. Na severozápadě regionu mimo smrku, borovice a buku částečně i olše. V horských polohách při západní hranici se SRN se vyskytují smrčiny ojediněle doprovázené nenáročným jeřábem a v nižších polohách bučiny. V podhůří, zejména podél vodních toků, se nacházejí olše. Na skalnatých svazích se objevuje borovice (např. šumavské údolí kolem řeky Vydry) a kleč (především kolem rašelinových jezírek).

Převládající jehličnatou dřevinou je **smrk**, který v Plzeňském kraji v roce 2007 zaujímal 66,1% z celkové plochy[9] jehličnatých dřevin. Další poměrně často se vyskytující dřevinou je **borovice**, která tvoří 28,8% z celkových ploch jehličnatých dřevin. Obě jehličnaté dřeviny vykazují ve srovnání s rokem 2000 pokles, a to o 2,3%.

Z listnatých dřevin je v regionu nejrozšířenější **buk**, jehož podíl na listnatých dřevinách celkem v roce 2007 činil 28,3%. Neméně významný mezi listnatými dřevinami je i **dub** (26,3%). Oproti roku 2000 vykazují obě tyto dřeviny nárůst, a to buk o 28,6% a dub o 15,7%.

V retrospektivním pohledu se jedná o příznivou tendenci, která je zcela v souladu s cíli rozvoje lesního hospodářství, orientovat se na snižování jehličnatých dřevin ve prospěch listnatých, případně smíšených porostů.

[9] Výměra lesů i jednotlivých dřevin je uváděna v porostní ploše, tj. ploše využívané přímo k lesní produkci skutečně zalesněné nebo jen dočasně odlesněné s úmyslem opětovné obnovy lesního porostu.

Tab. 3.2.2 Lesy v okresech Plzeňského kraje podle dřevin

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa v ha

	Lesy celkem		v tom						z jehličnatých smrk		z listnatých buk	
			jehličnaté celkem		listnaté celkem		holina					
	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007
Kraj celkem	**292 264**	**293 996**	**257 131**	**252 980**	**32 403**	**38 817**	**2 730**	**2 200**	**171 038**	**167 189**	**8 538**	**10 980**
v tom okresy:												
Domažlice	42 284	42 598	36 010	34 825	5 810	7 508	463	265	25 206	24 087	2 812	3 587
Klatovy	82 313	83 234	74 090	73 155	7 390	9 609	834	470	61 153	59 812	2 672	3 663
Plzeň-město	2 220	2 459	1 677	1 826	532	623	10	10	446	421	43	50
Plzeň-jih	31 481	31 934	26 760	26 715	4 200	4 952	522	267	18 843	18 721	553	725
Plzeň-sever	51 230	50 997	45 665	44 991	5 133	5 532	432	474	17 134	16 827	292	349
Rokycany	24 438	24 452	19 933	19 349	4 328	4 840	177	263	13 745	13 219	962	1 213
Tachov	58 297	58 323	52 996	52 119	5 010	5 753	292	451	34 510	34 103	1 204	1 392

Ve všech okresech Plzeňského kraje převládají jehličnaté dřeviny. Nejvyšší podíl jehličnanů na celkové výměře lesů měl okres Tachov (89,4%), Plzeň-sever (88,2%) a Klatovy (87,9%). Nejmenší zastoupení mají jehličnaté dřeviny v okrese Plzeň-město (podíl na celkové výměře lesů v okrese je 74,2%). Ve srovnání s rokem 2000 zastoupení jehličnanů pokleslo ve všech okresech Plzeňského kraje, nejvýrazněji v okrese Domažlice (o 3,4 procentní body) a Rokycany (o 2,4 procentní body).

Nejrozšířenější jehličnatou dřevinou byl ve všech okresech Plzeňského kraje smrk, jehož nejvyššího podílu dosáhl okres Klatovy (81,8% z celkové výměry jehličnatých porostů). Naopak nejnižšího podílu dosahuje Plzeň-město (23,1%). Ve srovnání s rokem 2000 se podíl smrku snížil nepatrně (kromě okresu Plzeň-město, kde došlo ke snížení o 3,5 procentního bodu), s výjimkou okresu Tachov, kde se podíl zvýšil o 0,3 procentního bodu.

Mezi listnatými dřevinami mají nejširší zastoupení buk (okresy Domažlice a Klatovy) a dub v okresech tvořících zázemí krajského města (Plzeň-město, Plzeň-jih, Plzeň-sever a Rokycany). Ve srovnání s rokem 2000 se podíl buku v šesti okresech kraje nepatrně zvýšil, pouze v okrese Domažlice se snížil (o 0,6 procentních bodů). Podíl dubu nabýval ve srovnání s rokem 2000 proměnlivých hodnot. V okresech Domažlice, Klatovy a Plzeň-jih došlo ke snížení (cca o 1 procentní bod), v ostatních okresech ke zvýšení, z toho nejvíce v okresech Plzeň-město o 2,8 procentních bodů a Tachov o 2,1 procentní body.

Tab. 3.2.3 Lesy ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností Plzeňského kraje podle dřevin

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa v ha

	Lesy celkem		v tom						z jehličnatých smrk		z listnatých buk	
			jehličnaté celkem		listnaté celkem		holina					
	2003	2007	2003	2007	2003	2007	2003	2007	2003	2007	2003	2007
Kraj celkem	**291 805**	**293 996**	**255 499**	**252 980**	**34 233**	**38 817**	**2 073**	**2 200**	**169 476**	**167 189**	**8 928**	**10 980**
v tom SO ORP:												
Blovice	7 157	7 158	6 105	6 105	992	992	60	60	5 331	5 331	97	97
Domažlice	30 902	31 055	25 580	24 706	5 080	6 146	241	203	21 508	20 563	2 764	3 383
Horažďovice	5 320	5 438	4 669	4 727	575	651	75	60	2 562	2 542	62	98
Horšovský Týn	7 523	7 523	6 553	6 553	922	922	48	48	1 881	1 881	112	112
Klatovy	33 579	35 146	28 891	29 748	4 422	5 190	266	208	24 351	25 017	1 587	2 050
Kralovice	28 682	28 664	25 513	25 485	2 922	2 930	247	249	9 991	9 976	192	195
Nepomuk	9 710	9 651	8 298	8 235	1 349	1 354	64	62	6 883	6 873	382	385
Nýřany	21 664	21 412	19 370	18 814	2 110	2 384	184	215	6 868	6 573	96	129
Plzeň	6 416	6 282	5 131	4 924	1 240	1 309	45	49	2 388	2 231	90	106
Přeštice	8 482	8 384	6 845	6 754	1 563	1 563	75	67	4 214	4 148	174	178
Rokycany	24 415	24 452	19 904	19 349	4 348	4 840	163	263	13 728	13 219	973	1 213
Stod	7 700	7 792	6 653	6 733	982	996	66	63	2 372	2 366	102	104
Stříbro	16 416	16 345	15 021	14 369	1 287	1 728	109	248	5 952	5 734	98	191
Sušice	41 941	42 716	38 985	38 728	2 688	3 786	269	202	32 886	32 367	1 082	1 537
Tachov	41 896	41 978	37 982	37 750	3 752	4 025	161	203	28 560	28 369	1 118	1 201

Podíl jehličnatých dřevin na celkové výměře lesních porostů se pohybuje v roce 2007 v Plzeňském kraji mezi 80 a 90%. Nejvyššího podílu dosahuje SO ORP Sušice (90,7%) a Tachov (89,9%). Naopak nejnižší podíl je na Plzeňsku (78,4%). Ve srovnání s rokem 2003 podíl jehličnanů klesá, ve čtyřech případech dokonce stagnuje (SO ORP Blovice, Horšovský Týn, Kralovice a Stod). Nejvýraznější pokles (více než 3 procentní body) zaznamenalo Domažlicko a Stříbrsko.

V roce 2007 třináct SO ORP překročilo u listnatých dřevin více jak desetinu z celkové výměry lesních ploch. Pouze na Sušicku (8,9%) a Tachovsku (9,6%) nedosáhl podíl ani jedné desetiny. Nejvyšší podíl (cca 20%) listnatých dřevin z celkové výměry lesů v kraji byl zaznamenán ve správních obvodech ORP ležících zejména v Plzeňské pahorkatině (Plzeň, Přeštice a Rokycany) a dále na Domažlicku (19,8%), kde také došlo k největšímu zvýšení proti roku 2003 (o 3,4 procentní body). Další výrazné zvýšení podílu listnatých dřevin ve srovnání s rokem 2003 bylo zaznamenáno i ve správních obvodech ORP Sušice (o 2,5 procentního bodu) a Stříbro (o 2,7 procentního bodu). V ostatních správních obvodech ORP došlo pouze k mírnému navýšení proti roku 2003, ve správních obvodech Blovicko, Horšovský Týn, Kralovicko a Stodsko dokonce ke stagnaci (stejně jako u jehličnatých dřevin).

Výrazné zastoupení mezi dřevinami v Plzeňském kraji a ve většině správních obvodů ORP má smrk. Nejvyššího podílu (87,3%) smrkové monokultury na celkové výměře jehličnatých dřevin dosahuje správní obvod Blovicko, naopak nejnižšího Horšovský Týn (28,7%). Více jak padesáti procentní podíl smrku z celkové plochy jehličnatého lesa je zaznamenán u devíti SO ORP. Další významnou dřevinou je borovice. Více jak polovinu z celkové výměry jehličnatých porostů zaujímá borovice ve správních obvodech na Kralovicku, Nýřansku, Stodsku, Stříbrsku a v Horšovském Týně (správní obvody ORP s nejnižším podílem smrků).

Z listnatých dřevin má poměrně výrazné zastoupení buk, zejména na Domažlicku (55,1%) a Sušicku (40,6%). Ve čtyřech SO ORP (Kralovice, Nýřany, Blovice a Plzeň) nedosahuje podíl buku na celkové ploše listnatých lesů ani jedné desetiny. Ve srovnání s rokem 2003 zaznamenává tato dřevina mírný nárůst. Neméně významné postavení mezi listnatými dřevinami má v Plzeňském kraji i dub, i když jeho podíl v listnatých porostech téměř u poloviny správních obvodů proti roku 2003 poklesl. V roce 2007 nejvyššího podílu bylo dosaženo ve SO ORP Horšovský Týn (56,5%), Plzeň (49,6%) a Přeštice (54,9%). Naopak nejnižší podíl vykazuje Domažlicko (7,3%) a Sušicko (3,4%), ten je však kompenzován vysokým podílem buků.

Kartogram 16 Podíl listnatých dřevin na celkové ploše lesů podle správních obvodů ORP v České republice v roce 2007

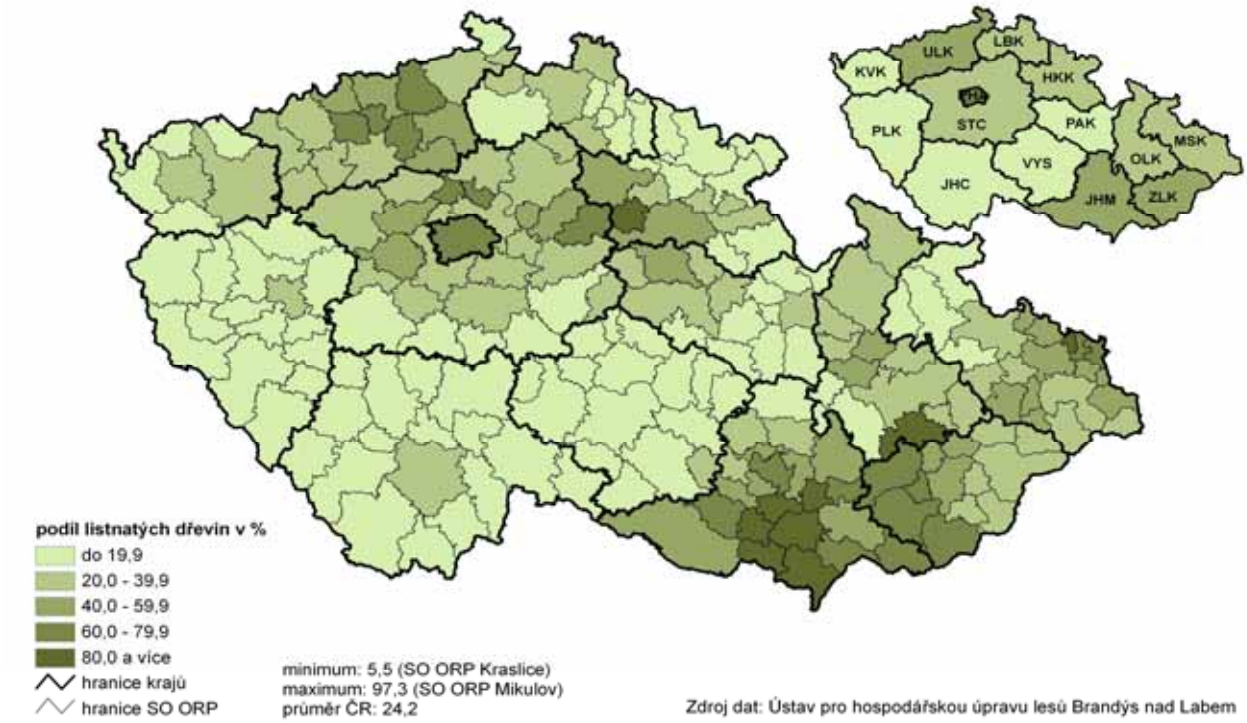

Podle převažujících funkcí lesa v souladu se zákonem č. 289/1995 Sb. o lesích ve znění pozdějších předpisů (dále jen lesní zákon) se lesy řadí do třech základních **kategorií**. Jedná se o lesy ochranné (§7 lesního zákona), lesy zvláštního určení (§8 lesního zákona) a lesy hospodářské (§9 lesního zákona).

Tab. 3.2.4 Lesy v krajích České republiky podle kategorií a subkategorií

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa v ha

	Lesy celkem		v tom						z lesa ochranného mimořádně nepříznivá stanoviště		z lesa zvláštního určení území nár. parků a nár. přírodních rezervací	
			les hospodářský		les ochranný		les zvláštního určení					
	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007
ČR celkem	**2 582 836**	**2 595 182**	**1 981 885**	**1 957 301**	**89 422**	**70 545**	**511 529**	**567 336**	**67 224**	**49 586**	**99 118**	**97 491**
v tom kraje:												
Hl. město Praha	4 641	4 704	91	69	92	402	4 458	4 233	92	402	-	-
Středočeský	297 099	300 078	195 083	217 981	9 544	8 673	92 471	73 424	9 544	8 673	8 796	3 639
Jihočeský	367 041	370 798	280 087	292 652	8 245	5 666	78 708	72 481	8 122	5 528	28 147	26 987
Plzeňský	**292 264**	**293 996**	**235 860**	**239 667**	**16 980**	**3 827**	**39 423**	**50 503**	**11 151**	**3 547**	**24 241**	**29 835**
Karlovarský	138 716	139 619	86 626	73 397	6 500	4 224	45 590	61 998	6 141	3 226	326	131
Ústecký	155 209	156 642	113 365	85 563	12 438	9 093	29 406	61 986	11 888	8 543	468	6 372
Liberecký	135 364	135 329	93 220	85 335	5 691	11 523	36 454	38 471	3 744	5 837	7 014	7 852
Královéhradecký	143 958	144 306	101 585	97 160	13 751	12 182	28 621	34 964	6 812	5 457	15 432	12 962
Pardubický	130 080	130 527	115 590	115 827	2 298	2 144	12 191	12 556	1 540	1 597	734	871
Vysočina	208 703	202 655	193 059	187 761	1 835	1 260	13 809	13 634	1 835	1 260	2 889	774
Jihomoravský	191 286	196 852	131 165	130 743	3 405	3 845	56 716	62 264	3 405	3 845	7 851	6 015
Olomoucký	175 733	178 946	137 842	136 329	5 930	5 527	31 961	37 090	2 011	1 255	1 255	1 052
Zlínský	154 320	154 421	136 231	136 799	316	101	17 773	17 521	316	101	479	253
Moravskoslezský	188 423	186 308	162 080	158 020	2 397	2 079	23 946	26 210	624	313	1 484	747

Převážnou část výměry lesních ploch tvoří lesy **hospodářské**. V Plzeňském kraji v roce 2007 podíl hospodářských lesů z celkové výměry lesních porostů činil 81,5% (tj. 6,1 procentního bodu nad republikovým podílem). Ve srovnání s rokem 2000 se podíl výměry hospodářských lesů na celkové lesní ploše v Plzeňském kraji zvýšil o 0,8 procentního bodu, republikový podíl se naopak snížil, a to o 1,3 procentního bodu. V mezikrajském srovnání (eliminujeme-li Hl. m. Prahu) se řadí Plzeňský kraj výší svého podílu na páté místo v České republice hned za kraji Pardubickým, Vysočinou, Zlínským a Moravskoslezským.

K poklesu ve srovnání s rokem 2000 dochází v kategorii lesů **ochranných** (lesy rostoucí na mimořádně nepříznivých stanovištích, lesy vysokohorské apod.). Výměra lesů v této kategorii klesla v Plzeňském kraji v roce 2007 oproti roku 2000 o 77,5% a podíl na celkové výměře lesa se snížil o 4,5 procentního bodu. Jedná se o nejvyšší snížení podílu v rámci České republiky. Tato situace může být způsobena přehodnocením zařazení lesů do příslušné kategorie a následným přesunem z jedné kategorie lesů do jiné. Ochranné lesy zaujímaly v Plzeňském kraji 1,3% z celkové výměry lesních porostů. V České republice se jedná o jeden z nejmenších podílů. Menší podíly vykazují již jen Vysočina (0,6%), Zlínský (0,1%) a Moravskoslezský kraj (1,1%).

V kategorii lesů **zvláštního určení** (např. lesy v národních parcích, přírodních rezervacích, oborách, lázeňské lesy, příměstské aj.) vzrostla v Plzeňském kraji výměra oproti roku 2000 o 28,1%. Typickým představitelem lesů této kategorie je v Plzeňském kraji část Národního parku Šumava a CHKO Šumava a také Český les s rozlehlými, relativně zachovalými a souvislými lesními porosty. Podíl lesů v této kategorii na celkové ploše lesních porostů činil v roce 2007 v Plzeňském kraji 17,2%. Oproti roku 2000 to znamená zvýšení o 3,7 procentních bodů. Přesto však se jedná v rámci republiky o pátý nejnižší podíl lesů této kategorie na celkové výměře lesů.

Z lesů ochranných 92,7% tvoří v Plzeňském kraji lesy na mimořádně nepříznivých stanovištích, tj. na prudkých svazích, stržích, rašeliništích apod. (§7 odst. 1 písm. a) zákona o lesích). V roce 2000 se tato kategorie podílela na celkové výměře ochranných lesů pouhými 65,7%, což znamená nárůst v roce 2007 o 27 procentních bodů.

V kategorii lesů zvláštního určení významný podíl v Plzeňském kraji tvoří lesy na území národních parků a přírodních rezervací (59,1%). Na území Plzeňského kraje se v roce 2007 nacházel 1 národní park (část), 4 chráněné krajinné oblasti a 176 maloplošných chráněných území. Z celkové rozlohy regionu zaujímají cca 17% výměry.

Tab. 3.2.5 Lesy v okresech Plzeňského kraje podle kategorií a subkategorií

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa v ha

	Lesy celkem		v tom						z lesa ochranného mimořádně nepříznivá stanoviště		z lesa zvláštního určení území nár. parků a nár. přírodních rezervací	
			les hospodářský		les ochranný		les zvláštního určení					
	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007
Kraj celkem	**292 264**	**293 996**	**235 860**	**239 667**	**16 980**	**3 827**	**39 423**	**50 503**	**11 151**	**3 547**	**24 241**	**29 835**
v tom okresy:												
Domažlice	42 284	42 598	36 639	38 750	1 284	493	4 362	3 355	1 284	493	313	266
Klatovy	82 313	83 234	47 509	47 296	10 418	1 093	24 387	34 845	4 589	813	22 635	29 447
Plzeň-město	2 220	2 459	895	1 663	97	39	1 227	757	97	39	26	-
Plzeň-jih	31 481	31 934	29 437	30 678	498	159	1 547	1 097	498	159	134	27
Plzeň-sever	51 230	50 997	46 999	47 626	1 946	1 461	2 284	1 911	1 946	1 461	34	-
Rokycany	24 438	24 452	22 070	21 980	1 234	290	1 134	2 182	1 234	290	1 075	94
Tachov	58 297	58 323	52 311	51 674	1 503	292	4 483	6 356	1 503	292	25	-

V meziokresním srovnání má plošné zastoupení kategorie hospodářských lesů rozdílný charakter. V okresech Plzeň-jih a Plzeň-sever (ležících v zázemí krajského města) a v okrese Domažlice činí podíl hospodářských lesů více jak 90% z celkové výměry lesů. Nízké podíly v této kategorii v okresech Plzeň-město a Klatovy jsou kompenzovány vysokým zastoupením v kategorii lesů zvláštního určení. Ve srovnání s rokem 2000 došlo u podílů v této kategorii k největšímu nárůstu v okrese Plzeň-město (o 27,3 procentního bodu), který je kompenzován poklesem (o 24,5 procentního bodu) v kategorii lesů zvláštního určení. Jako i v jiných případech se jedná zřejmě o přehodnocení zařazení a následný přesun mezi oběma kategoriemi.

V kategorii ochranných lesů nejvyššího podílu (2,9%) z celkové výměry lesů dosahuje okres Plzeň-sever. Ve srovnání s rokem 2000 došlo u všech okresů k výraznému poklesu, nejvyšší zaznamenal okres Klatovy (o 11,3 procentního bodu). Tento pokles může být opět kompenzován přehodnocením zařazení lesa do přílušné kategorie a jeho přesun mezi kategoriemi ochranných lesů a lesů zvláštního určení, kde nárůst od roku 2000 dosáhl hodnoty 12,2 procentních bodů.

Na předních místech v kategorii lesů zvláštního určení jsou okresy Klatovy (Národní park Šumava a CHKO Šumava) s podílem 41,9% z celkové výměry lesa a Plzeň-město (příměstské a rekreační lesy) s podílem 30,8%. Vyšší podíly vykazují i okresy Rokycany a Tachov (CHKO Český les).

Nejvyšší podíl ve struktuře podle kategorií má z celkové výměry lesů ve správních obvodech ORP les hospodářský. U osmi z patnácti SO ORP v kraji tvoří tato kategorie více než 90% celkové plochy lesa. Jediným SO ORP s nejnižším podílem v této kategorii je Sušice (35,4%). Tato hodnota je však kompenzována vysokým podílem lesů zvláštního určení (64,2%). Nejvyššího podílu v kategorii hospodářské lesy dosahují SO ORP Horažďovice a Přeštice. Ve srovnání s rokem 2003 vykazují vysoký nárůst SO ORP Plzeň a Stod (cca o 10 procentních bodů) při současném poklesu výměry v kategorii ochranných lesů a zejména lesů zvláštního určení.

Kategorie ochranných lesů se vůbec nevyskytovala v SO ORP Horažďovice. Nejvyšší zastoupení měly v roce 2007 SO ORP Klatovy (2,6%) a Kralovice (4,2%). Ostatní podíly v SO ORP se pohybují od 0 do 1,5%.

Tab. 3.2.6 Lesy ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností Plzeňského kraje podle kategorií a subkategorií

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa v ha

	Lesy celkem		v tom						z lesa ochranného mimořádně nepříznivá stanoviště		z lesa zvláštního určení území nár. parků a nár. přírodních rezervací	
			les hospodářský		les ochranný		les zvláštního určení					
	2003	2007	2003	2007	2003	2007	2003	2007	2003	2007	2003	2007
Kraj celkem	**291 805**	**293 996**	**237 380**	**239 667**	**16 300**	**3 827**	**38 125**	**50 503**	**10 471**	**3 547**	**22 807**	**29 835**
v tom SO ORP:												
Blovice	7 157	7 158	7 009	7 009	95	95	53	53	95	95	-	-
Domažlice	30 902	31 055	27 969	28 343	1 097	474	1 835	2 238	1 097	474	276	266
Horažďovice	5 320	5 438	5 228	5 356	-	-	92	83	-	-	68	-
Horšovský Týn	7 523	7 523	6 578	6 578	3	3	943	943	3	3	-	-
Klatovy	33 579	35 146	27 059	26 871	1 967	897	4 554	7 379	860	616	2 809	2 898
Kralovice	28 682	28 664	25 977	26 286	1 232	1 196	1 473	1 182	1 232	1 196	-	-
Nepomuk	9 710	9 651	9 057	9 014	20	20	633	618	20	20	27	27
Nýřany	21 664	21 412	20 302	20 483	595	261	766	668	595	261	13	-
Plzeň	6 416	6 282	4 598	5 134	204	51	1 615	1 097	204	51	47	-
Přeštice	8 482	8 384	7 997	8 266	61	55	425	63	61	55	-	-
Rokycany	24 415	24 452	22 030	21 980	1 203	290	1 182	2 182	1 203	290	1 068	94
Stod	7 700	7 792	6 619	7 546	45	10	1 035	236	45	10	-	-
Stříbro	16 416	16 345	15 242	14 709	682	130	492	1 506	682	130	5	-
Sušice	41 941	42 716	14 856	15 127	8 385	184	18 699	27 405	3 663	184	18 475	26 549
Tachov	41 896	41 978	36 858	36 965	709	162	4 328	4 851	709	162	21	-

Kartogram 17 Podíl hospodářských lesů na celkové ploše lesů podle správních obvodů ORP v České republice v roce 2007

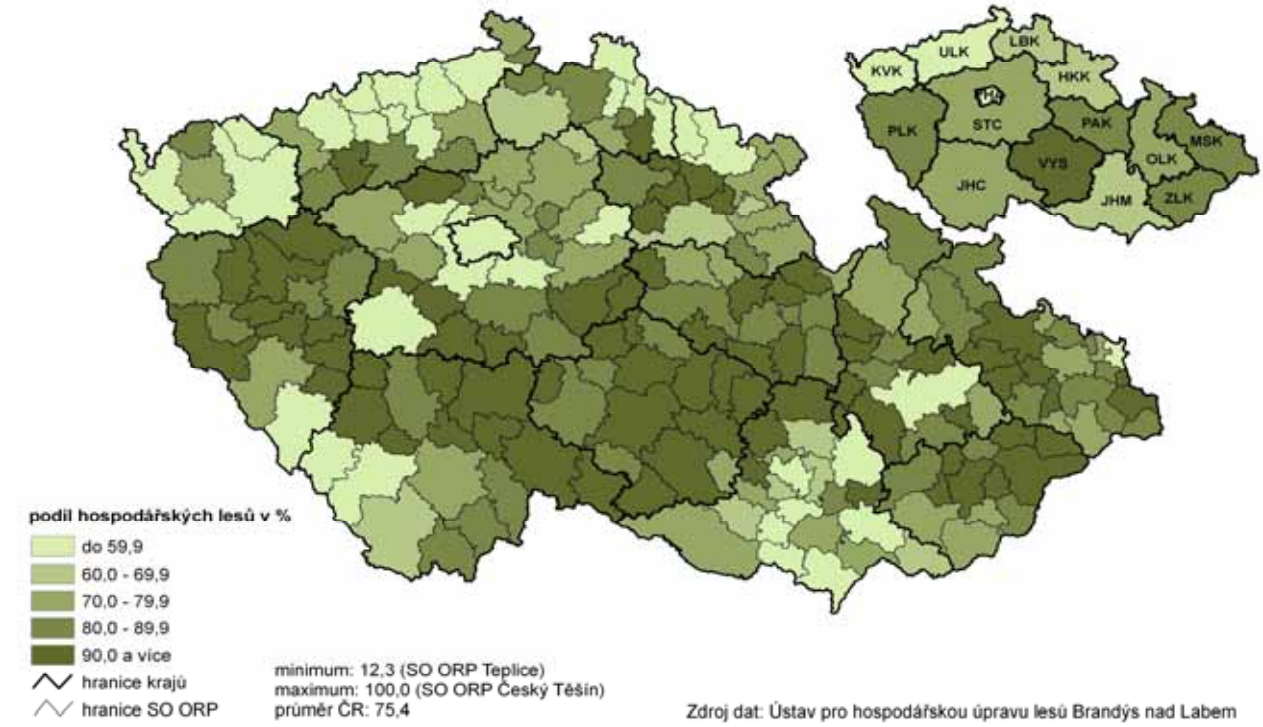

Kategorie lesů zvláštního určení je zastoupena ve všech SO ORP, ale jejich podíl na celkové výměře lesů nabývá různých hodnot. Jak již bylo dříve uvedeno, nejvyšší podíl má SO ORP Sušice (64,2%). Na této hodnotě se 96,9% podílí území národního parku Šumava a území národních přírodních rezervací. Dalších relativně vyšších hodnot v této kategorii dosahují SO ORP Horšovský Týn (12,5% - obory a bažantnice), Klatovy (21% - NP Šumava, CHKO, národní přírodní rezervace apod.), Plzeň (17,5% - příměstské a rekreační lesy) a Tachov (11,6% - lesy pro uchování biodiverzity). Ve srovnání s rokem 2003 došlo k nejvyššímu nárůstu v této kategorii ve SO ORP Sušice (o 19,6 procetních bodů), a to především zvýšením výměry území NP, národních přírodních rezervací apod. Tento nárůst je zřejmě důsledek přehodnocení zařazení jednotlivých lesních ploch v lesích ochranných, kde došlo ke značnému poklesu proti roku 2003 ve výměře vysokohorských lesů (o 100%) a lesů na mimořádně nepříznivých stanovištích (o 95%).

Charakteristickým rysem dokumentujícím zdravotní stav lesa je stupeň **defoliace** (tj. relativní ztráta asimilačního aparátu v koruně stromu v porovnání se zdravým stromem, rostoucím ve stejných porostních a stanovištních podmínkách). Vývoj defoliace v Plzeňském kraji u jehličnatých porostů (údaje za listnaté porosty nejsou k dispozici) nabýval od roku 1996 proměnlivých hodnot jak podle tříd a stupňů defoliace, tak i podle procent defoliace. Nejvyšší procento bylo v roce 2007 zaznamenáno v 1. (20,29%) a 2. třídě (77,76%), stupeň defoiliace - slabá a střední. Naopak ve 4. třídě (mrtvé stromy) je procento defoliace nízké (0,38%) a řadí tak Plzeňský kraj v této třídě na 8. nejnižší místo v rámci České republiky. V první třídě má procento defoliace podle vývoje minulých let klesající tendenci, ve třídě druhé naopak stoupající.

Zdravotní stav lesních ekosystémů názorně dokumentuje právě defoliace porostů jako důsledek vlivu abiotických faktorů, jako jsou klimatické podmínky (teplý průběh vegetačního období s absencemi srážek, ničivé povětrnostní podmínky, oheň aj.). Největší kalamitní škody v roce 2007 byly v Plzeňském kraji zjištěny při západní hranici Čech (Šumava, Český les). Nejvíce byly větrnou kalamitou postiženy Klatovsko, Sušicko, Domažlicko a Tachovsko. Vedle abiotických vlivů na zdravotní stav lesních ekosystémů působí i vlivy biotické, zejména lesní škůdci (kůrovec apod.) na porostech oslabených dlouhodobým působením imisních látek. Pro celkový stav lesů je nepříznivá i nevhodná druhová skladba s nízkou ekologickou stabilitou (převážnou část tvoří jehličnany, konkrétně smrkové porosty, které nejsou odolné vůči klimatickým výkyvům a škůdcům).

3.3. Shrnutí

V předchozích kapitolách byla stručně popsána současná situace v zemědělství a lesnictví Plzeňského kraje tak, jak vyplývá z dostupných dat. Zemědělství a lesnictví regionu je do jisté míry determinováno přírodními podmínkami kraje, které vytvářejí zázemí nejen pro rozvoj zemědělské a lesnické činnosti, ale také následně pro rozvoj cestovního ruchu.

Jedním z témat kapitoly o **zemědělství** byl popis zemědělsky hospodařících subjektů z hlediska jejich velikosti, struktury a vývoje. Analýza se též zabývala rozvojem lidských zdrojů v zemědělské činnosti. Neatraktivita zemědělských oborů pro mladé lidi je patrná z věkové struktury pracovníků v odvětví. Nejvíce pracovníků bylo zařazeno ve věkové kategorii 45 až 64 let. Přes 90% hospodařících ekonomických subjektů v zemědělství tvoří kategorie fyzických osob. Kvalifikací jejich vedoucích pracovníků jsou převážně praktické zkušenosti a vyučení v oboru. Naopak v kategorii právnických osob je to střední a vysokoškolské vzdělání. Ze zaměření zemědělské činnosti v kraji vyplývá i realizace jejich produktů. Ve struktuře ekonomických subjektů je převažující v kategorii fyzických osob rostlinná výroba, u právnických osob kombinace výroby rostlinné a živočišné. Analýza se dále zabývá strukturou rostlinné produkce a jejími jednotlivými komponenty v regionálním členění. Vedle rostlinné produkce se zabývá i neméně důležitou součástí zemědělské činnosti, a tou je chov hospodářských zvířat. Celková zemědělská produkce v hodnotovém vyjádření je nedílnou součástí Souhrnného zemědělského účtu, který je základním metodologickým nástrojem pro měření ekonomické výkonnosti odvětví zemědělství v rámci národního hospodářství. Popsána a analyzována byla i vybavenost zemědělských subjektů a využívání a poskytování služeb včetně nezemědělských činností.

Další sférou primárního sektoru, která byla analyzována, je **lesnictví**. Lesy pokrývají v Plzeňském kraji 40% celkové výměry regionu. V relativním ukazateli lesnatosti je Plzeňský kraj na 4. nejvyšším místě v České republice. Svojí lesnatostí se pohybuje 6 procentních bodů nad republikovým průměrem. Podíl jehličnatých dřevin na celkové výměře lesa dosahuje v Plzeňském kraji 86% a je tak o 11,2 procentních bodů vyšší než republikový průměr. Naopak podíl listnatých porostů na celkové zalesněné ploše dosahuje v Plzeňském kraji hodnoty podílu 13,2%, což znamená podíl o 11 procentních bodů menší než republikový průměr. Hlavními hospodářsky významnými dřevinami v Plzeňském kraji jsou z jehličnatých porostů smrk a borovice, z listnatých dub, buk, bříza a olše. V kategorizaci lesních porostů podle převažujících funkcí lesa většinu výměry lesních porostů tvoří lesy hospodářské, více než 1% lesy ochranné a 17% celkové výměry lesy zvláštního určení. Zde převládají lesy na území Národního parku Šumava, CHKO Šumava a Českého lesa a porosty na maloplošných chráněných územích. Národní park Šumava zahrnuje nejkrásnější a nejcennější partie Šumavy, jeho úkolem je ochrana a uchování nejcennějších lokalit s původní divokou přírodou s ojedinělými a ohroženými ekosystémy, z nichž jmenujme alespoň rašeliniště, ledovcová jezera nebo také původní porosty. Národní park je také jedinečný a zajímavý svojí florou zejména vysokohorského druhu a faunou, která má nezaměnitelný, převážně lesní charakter. Do Plzeňského kraje také zasahují CHKO, a to Šumava, Křivoklátsko, Slavkovský a Český les. Převážnou část maloplošných chráněných krajinných oblastí tvoří přírodní památky a přírodní rezervace.

Důsledkem zemědělské činnosti minulých let bylo znehodnocení půdy, její kontaminace hnojivy na bázi chemických prostředků, a především přeměna tradičního zemědělství na zemědělskou průmyslovou velkovýrobu. Aktuální cíle všech dosavadních i budoucích přeměn v resortu zemědělství v souladu s principy trvale udržitelného rozvoje jsou:

- důsledná restrukturalizace zemědělské výroby
- zlepšení obchodní bilance agrárního obchodu
- vytváření prostoru pro svobodné podnikání
- investice do nových strojů, zařízení a technologií
- využití zemědělského půdního fondu
- rozvoj ekologického zemědělství
- kvalifikace a specializace pracovních sil na trhu práce v zemědělství
- úzká spolupráce zemědělských výrobců s odběrateli
- využívání dostupných finančních prostředků na základě programů EU (dotace, podpory z fondů aj.)
- zvyšování ekologické stability krajiny, apod.

Nevhodná druhová, věková i prostorová skladba porostů, jejich poškození vlivem imisí, nízká ekologická stabilita, to vše v minulosti negativně ovlivnilo vývoj lesních ekosystémů. Dlouhodobým cílem v lesním hospodářství je vytvořit optimální strukturu lesních ekosystémů a přiblížit se přirozené druhové skladbě, zejména výrazně zvýšit podíl listnatých dřevin. Prioritním cílem je uplatnění principu trvale udržitelného hospodaření v lesích, tzn. hospodaření v lesích tak, aby jeho produkční i mimoprodukční funkce zůstaly trvale zachovány, včetně jeho zachování jako trvale obnovitelného přírodního zdroje.